

Ali je nova agrarna reforma realna?

Med volilnimi programi posameznih strank so razlike pogosto zelo zabrisane. Večinoma gre za srednjeročne in dolgoročne cilje, saj imajo le nekatere stranke predvidene konkretne ukrepe, ki bi se jih lotile, če bi prišle na oblast. To velja tudi za ukrepe, ki zadevajo kmetijstvo.

Pri primerjanju volilnih programov strank ugotavljamo, da so razlike med njihovimi programi pogosto zelo zabrisane. Večinoma gre za srednjeročne in dolgoročne cilje in le nekatere stranke imajo predvidene konkretne naloge, ki bi se jih lotile, če bi prišle na oblast.

ali in koliko je predlog sploh resen in resno mišljen.

V zvezi z reformo, čeprav ne neposredni, so različni predlogi o vračanju zemlje bivšim lastnikom največkrat premalo jasni in dorečeni. Gre za problem vračanja zemlje, ki je bila izgubljena v

upe, da bodo zemljo (vštevši gozdove) dobili nazaj, pri drugih strahove, da bodo ob njo (tudi v nekaterih družbenih obratih). Predvsem pa vzbuja številne dvome, ali si avtorji takih predlogov in zahtev sploh predstavljajo kaj predlagajo in zahtevajo, ali sploh mislijo resno ali pa gre zgolj za ceneno nastopaštvo pred volitvami.

Zavedati se morajo, da preteklih napak in krivic, pa naj se še tako jezimo nanje in obsojamo krivce, ne moremo popravljati z novimi krivicami in novimi zaletavostmi.

Boljševiške agrarne reforme

Agrarna reforma iz leta 1945 je zajela 1,18 milijonov hektarov zemlje. To so bila v glavnem veleposestva, cerkvena zemljišča in zemljišča okupatorjevih sodelavcev, kar vse je bilo v tistem času dokaj poljubno tolmačeno. 798 tisoč hektarov ali dobri dve tretjini te zemlje so dobili kmetje (316 tisoč družin). Ostalo zemljo pa so dobila družbena posestva in obdelovalne zadrage.

Ta reforma je v določenem smislu pomenila nadaljevanje agrarne reforme, začete po 1. svetovni vojni, katere uresničevanje je bilo prekinjeno.

Agrarna reforma leta 1953 je bila kombinirana s povojnimi re-

formami, sprejeta po ukinitvi kmečkih delovnih zadrug in je postavila zemljiški maksimum na 10 oziroma 15 hektarjev.

66.000 kmetijam od 2,6 milijona kmetij v Jugoslaviji, kar je dobra 2,5 odstotka kmetij, je bilo odvzeto 276.000 ha, povprečno 4 ha na kmetijo in prenešeno državnim posestvom.

Časopis poslovnega sistema Mercator

Leto XXVII Ljubljana, marec 1990 št.: 3

formami, sprejeta po ukinitvi kmečkih delovnih zadrug in je postavila zemljiški maksimum na 10 oziroma 15 hektarjev.

66.000 kmetijam od 2,6 milijona kmetij v Jugoslaviji, kar je dobra 2,5 odstotka kmetij, je bilo odvzeto 276.000 ha, povprečno 4 ha na kmetijo in prenešeno državnim posestvom.

Nadaljevanje na 2. strani

Ne prezrite

Sindikati na križpotju 3

Osnutek generalne kolektivne pogodbe 4

Še o kolektivni pogodbi 5

Republiška delovna razmerja 6

Nanos ante portas 6

Novi uredniški odbor... 7

Ali je nova agrarna reforma realna?

Nadaljevanje s 1. strani

Tretja agrarna reforma je bila opravljena v letih 1961-1963 pod geslom "arondacija" - zaokrožitve površin družbenega sektorja, za katerega je tisti čas vladalo prepričanje v političnih vrhovih, da bo hitro nadomestil kmečko proizvodnjo.

Ta je še bolj sveža in nekateri postopki iz tega časa še do danes niso zaključeni. Del kmetov se ni strinjal s ponujeno kupnino in jo je odklonil (deponirali so jim jo na banki); številni so dali zemljo v najem za 20 do 25 let in si poiskali službo. Dogajale so se tudi tragedije. Po dveh letih je bila arondacija ustavljena, del tako pridobljenih zemljišč pa do danes ni vključen v normalno proizvodnjo in vse spremembe še niso zabeležene v zemljiških knjigah.

Ob tem je potrebno opozoriti še na podatek o zmanjšanju deleža kmečkega prebivalstva od leta 1945 do danes.

V Sloveniji je bilo leta 1945 še okoli 70 odstotkov kmečkega prebivalstva, danes pa ga je le še okoli 7 odstotkov. Ker se število kmečkih posestev ni bistveno zmanjšalo, to pomeni, da ima večina kmetij zaposlene lastnike.

Cilji agrarnih reform

Pri vsaki agrarni reformi gre za splet političnih in ekonomskih razlogov. Politični razlog je predvsem pritisk malih kmetov in kmetijskih delavcev, ki zahtevajo svojo lastno kmetijo, čeprav majhno in pogosto nesposobno razvoja. Med ekonomskimi razlogi pa je predvsem ustvarjanje manjših toda močnejših ter sposobnejših obratov na prvem mestu.

Seveda se ekonomski razlogi, kar velja tudi za politične, lahko izkažejo za premalo pretehtane. To kajpak velja tudi ali še posebej, za cilje naših agrarnih reform.

Če je bila prva, za tisti čas skoraj politično neobhodna in ekonomsko upravičena, je bila druga že očitno nepotrebna in škodljiva, tretja pa je bila nedvomno izrazito škodljiva, saj je prekinila izrazito pozitiven trend v razvoju kmetijstva in uničila dobro združeno organiziranost iz druge polovice 50-tyh let.

Ne glede na to, ali je reforma bolj ali manj koristna oziroma škodljiva, je jasno, da se v vsaki taki reformi dogajajo krivice, še zlasti v razmerah revolucionarne prava.

Toda, ali je mogoče danes z novo agrarno reformo krivice popraviti?

Ali je mogoče vračati položaj nazaj pred prvo, drugo ali tretjo agrarno reformo? Ali je mogoče uskladiti popraviljanje krivic s prizadevanji za razvoj kmetijstva in prizadevanji za izboljšanje agrarne strukture?

S prvo agrarno reformo je dobilo zemljo 316.000 kmetov. Ali naj se jim danes zemlja jemlje? Ne glede na to, kako danes gospodarijo z njo? In vrača veleposestnikom in cerkvi?

V drugi agrarni reformi (1953 je izgubilo zemljo 66.000 kmetij (v Jugoslaviji)). Zemljo je dobil družbeni sektor. Velik del te zemlje je pozidan. Od teh 66.000 kmetij se verjetno več kot je povprečje v državi ni razvilo v večjo tržno usmerjeno kmetijo. Ali naj se ta zemlja, kar jo družbeni obrati od te racionalizacije še imajo, odvzame in razdeli nazaj nacionaliziranim kmetijam vsem po vrsti ali samo tistim, ki se danes ukvarjajo s kmetovanjem?

In še naprej. V tretji reformi - "arondaciji" je bila temeljito pre-

mešana tudi tista kmečka posest, ki je ostala kmečka. Številne kmetije so zamenjale lastništvo na več kot polovici površin. Nekatero od teh so se razvile v sodobne tržne obrate, ki pridelujejo hrano z evropsko produktivnostjo in intenzivnostjo. Ali zajeti tudi te v krog popraviljanja krivic in vračati zemljo tistim, ki so kmetovanje opustili kot poklic, toda na lastnino zemlje še računajo?

Večina teh kmetij je pristala - resda ob politični kampanji in pritiskih na zamenjavo ali prodajo zemlje - oziroma velik del na dolgoročni (20 do 25-letni) najem.

Nekaj posameznikov pa se ni uklonilo pritiskom in ni pristalo na prodajo, zamenjavo ali najem. Ti so bili razlašeni, minimalno odškodnino pa so jim deponirali na banke. Popraviljanje krivic tem, je vsekakor nekaj drugega kot povprek vračanje v prvotno stanje.

Vprašanja, kaj storiti danes, zahtevajo jasen in nedvomen odgovor. Ali popravljati krivice in vračati zemljišča starim lastnikom, ne glede na to komu jo bo treba vzeti in ne glede na to, kaj bo star (poslej nov) lastnik naredil, ali pa imeti pred očmi razvoj tistih kmetij (tudi družbenih obratov), ki so se opremile in usposobile, ne glede na vse težave v kmetijstvu, za sodobno tržno pridelovanje hrane.

Kaj z družbenimi obrati?

V omenjenem programskem papirju Kmečke zveze je zapisana nova agrarna reforma z razpustitvijo družbenih obratov in njihovo razdelitvijo kmetom. Ni pa jasno, ali bi to razdelitev opravili z vidika popraviljanja krivic, ali z vidika izboljšanja obdelovanja zemlje in zagotavljanja večjih in cenejših pridelkov.

Če bo ta reforma opravljena z vidika popraviljanja krivic - torej vračanja zemlje prejšnjim lastnikom, bo vsekakor narejena nova krivica - zaposlenim delavcem na teh družbenih obratih, ki bodo ostali brez posla.

Da se bo na ta način proizvodnja zmanjšala, da se bodo dejansko uničili zaokroženi družbeni obrati, ki poslujejo nekateri dobro, nekateri slabo, vendar pa v celoti vzeto dosegaajo nadpovprečne pridelke in zadovoljive ekonomske rezultate v primerjavi z drugim gospodarstvom, je v tem primeru neizbežno.

Če vzamemo, da naj razpustitev obratov družbenega sektorja kmetijstva ne temelji na popraviljanju krivic, ampak na ekonomskih ciljih, je seveda stvar drugačna. Potem ne bo potrebno iskati starih lastnikov, ki bi vsaj deloma zemljo odprodali, ampak nove, ki bi jo bili sposobni in voljni obdelati. Takih gotovo ni malo.

Toda, ali jih je res prav veliko? Takih, ki bi zemljo prevzeli, z njo breme investicij v nove obrate, težko mehanizacijo, takih, ki bi imeli znanje in kapital?

Ali naj bi bila nova agrarna reforma opravljena v celoti na stiske čedalje revnejše družbe?

Družbeni obrati v Sloveniji niso nikakršne latifundije. Kot obratovalne enote le redko dosegaajo več kot 500 ha, kar je povprečje ameriške kmetije. Sadovnjaki, vinogradi, vrtovi obsegajo od par hektarov do par sto hektarov, živinorejski nekaj sto, le redki poljedelski več kot 1.000 ha. Torej ni sledu o nekakšnih latifundijah, ki v J. Ameriki obsegajo na desetisoče hektarjev.

Pa vendar, to so obrati, kjer je zaposlenih nekaj deset ali tudi preko sto ljudi. Delitev obratov bi bolj ali manj (skoraj v celoti) raz-

vrednotila vse zgradbe, večji del opreme in še marsikaj drugega, česar ne bi bilo mogoče razdeliti.

Osvetlimo probleme nove agrarne reforme na primeru razselitve prašičje farne s 30.000 prašiči na kmečke obrate s 100 do 200 prašiči. Za to je potrebno 200 novih kmetij. Vsaka taka kmetija bi morala zgraditi nov hlev, jame za gnojevko ter nabaviti mehanizacijo za odvoz gnojevke oziroma gnoja. In vsaka od teh kmetij bi smrdela. Res ne toliko, kot farma s 30.000 prašiči, toda dovolj, da bi za vsako kmečko farmo s 100 ali celo manj prašiči, sosodje, ki niso kmetje povzročili skoraj v vsaki vasi hude probleme v zvezi z izdajo dovoljenj za gradnjo. Tudi ekološki problemi, če se vozi gnoj na polja z 200 manjših farm, namesto z ene velike, niso avtomatično manjši ali pa jih celo ni. Ob tem poudarjam, da sem bil vedno pristaš granje manjših kmečkih farm, ne velikih družbenih. Primer pa navajam z namenom opozoriti, da enostavna likvidacija družbenih obratov, vključno prašičjih farm, ni niti enostavna niti poceni.

Povzetek

Mislim, da nova agrarna reforma ni potrebna. Široko, splošno popraviljanje vseh povojnih krivic, narejenih kmetom bo nujno povzročilo nove krivice in razbile

številne uspešne in dobre zasebne in družbene kmetijske obrate.

Potreben je pogled naprej. Spodbujati je treba tiste dobre obrate, ki so sami dovolj višalni in sposobni za razvoj. Ti morajo postati jedra razvoja in združevanja kmetijske zemlje. Posebej tiste, ki jo lastniki ali upravljalci slabo obdelujejo. Kajti zemlja je dobrina posebnega družbenega pomena, s katero ne sme vsak lastnik ravnati, kakor mu je volja! Niti posameznik niti različne skupine investorjev! Tako določajo zakonu tudi v vseh naprednih evropskih državah.

Tudi v kmetijstvu moramo zagotoviti konkurenco - tako, da se bodo dobri in sposobni kmetovalci razvijali, slabi gospodarji pa propadali. Čeprav menim, da ima v povprečju dobra družinska kmetija razvojno prednost pred družbenim obratom, zlasti v živinoreji, pa je potrebno zagotoviti enakopravne pogoje za razvoj in tekmovalne oboje sektorjev. Prepričan sem, da sedaj ne bo nikomur koristilo, če bomo popravljali krivice, storjene kmetom, z likvidacijo ali pritiskom na družbene obrate. Vendar tudi tistih družbenih obratov, ki se niso sposobni vključiti v enakopravno tekmo, ne moremo reševati s stalnimi finančnimi injekcijami.

Diferenciacijo med perspektivnimi kmetijskimi obrati, ki zemljo primerno obdelujejo in takimi, ki zemljo obdelujejo slabo in nimajo pravih možnosti in predvsem

ambicij za razvoj je treba spodbujati z ukrepi zemljiške politike zlasti z ukrepi davčne politike (priznati davčne olajšave za tiste, ki vlagajo v kmetijstvo).

Poziv Kmečki zvezi

Za razjasnitev ali resno misli z novo agrarno reformo in s popraviljanjem krivic v zvezi z dosedanjimi agrarnimi reformami predlagam, da Kmečka zveza čim bolj konkretno in jasno pojasni svoja stališča in odgovori na naslednja vprašanja:

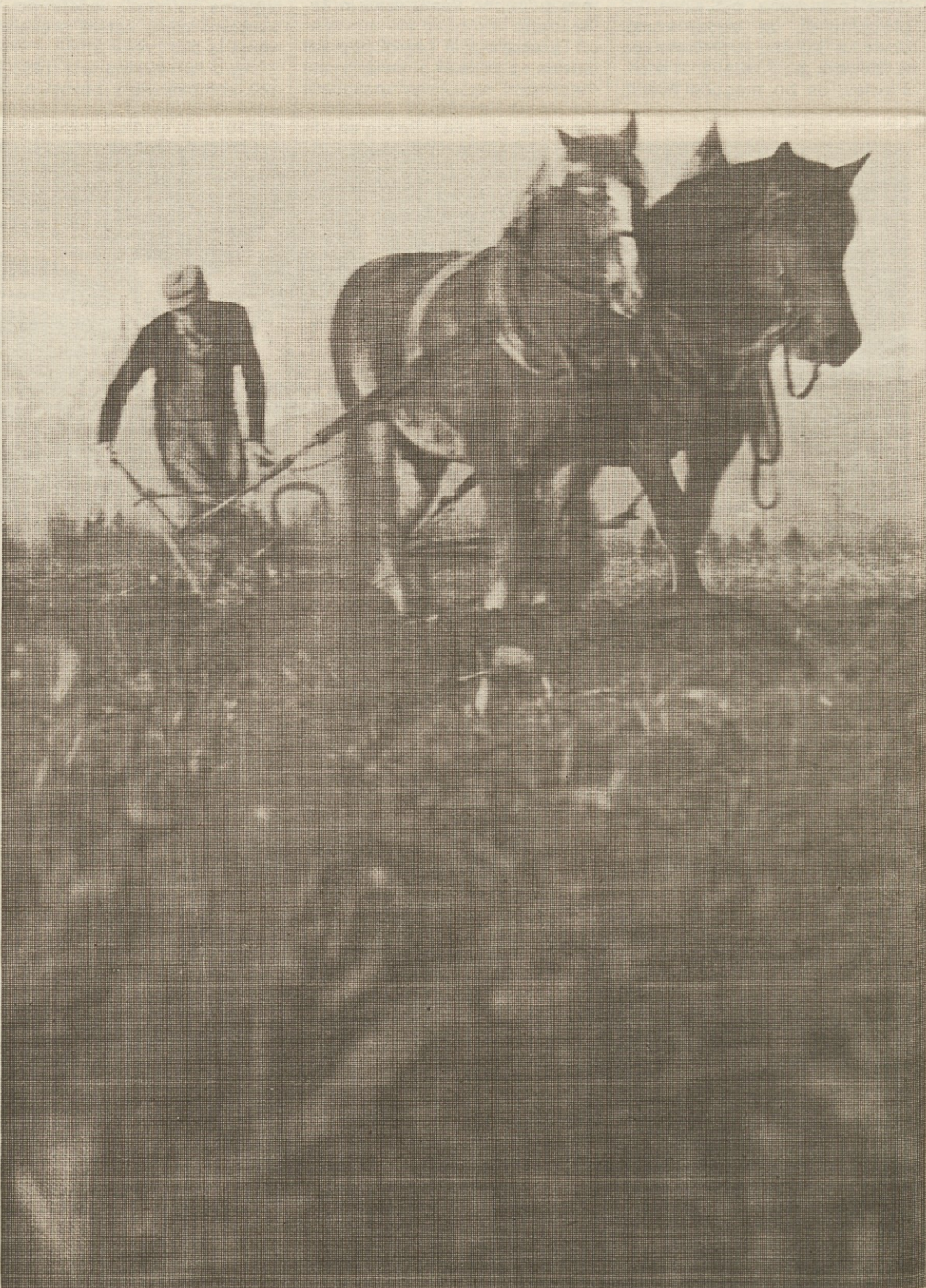
1. Ali misli, da je sploh mogoče uskladiti popraviljanje krivic za nazaj s politiko izboljševanja posestne strukture - to je s povečanjem in ustanavljanjem novih tržno usmerjenih družinskih kmetij - velikih nekaj 10 hektarov?

2. Ali misli resno s celotno likvidacijo družbenih obratov (ne glede na ekonomske in tehnološke rezultate)?

3. Ali se zaveda, koliko bi to v celoti stalo, in če se, s katerimi sredstvi ter v kakšen času bi to novo "agrarno reformo" izpeljali?

4. Ali zaradi popraviljanja krivic predlaga odvzem zemlje vsem, ki so jo dobili v naštetih agrarnih reformah?

5. Ali bi jo vračali bivšim lastnikom oziroma njihovim pravnim naslednikom, ne glede na to, ali se sedaj ukvarjajo s kmetijstvom ali ne?

Sindikati na križpotju

Andrej Dvoršak

Začeti s sindikalno poštrevanko

V teh zmedenih časih je vse mogoče. Tudi to, da bo sindikat, ki je bil še do včeraj podaljšana roka partije in poslovnih struktur, postal resnični zagovornik delavcev, njihov zaščitnik in odvetnik. Toda to je le možno, kaj pa bo, bomo videli in občutili...

Vsekakor si je sedanja Zveza sindikatov Slovenije ali bodoči Svobodni sindikati Slovenije, kakor naj bi se sedanja organizacija imenovala po kongresu, zastavila strašansko lep program, ki bi ga človek takoj podpisal.

Med prednostne naloge je zapisala, da naj dobi delavec pravično plačilo, ki naj mu zagotovi dostojno življenje, da mora delavec sodelovati pri upravljanju podjetja, itd. Še letos naj bi izhodiščna cena najenostavnejšega dela pomenila 600 mark, povprečna slovenska plača pa 1.000 mark. Vsi otroci v Sloveniji naj bi prejeli otroške dodatke in delovni teden naj bi se skrajšal na 40, do leta 1994 pa na 36 ur!

Sindikat po novem naj bi bil po novem povsem drugačen. Temeljito se bo preoblikoval. Namesto krajevnega načela, ko so bili delavci združeni v okviru občinskih sindikalnih svetov, bo prevladalo panožno načelo, ko se bodo denimo vsi trgovci združili v enem sindikatu, ki bo poskrbel za uresničevanje pravic svojih članov.

Posebej velja omeniti tezo, da sindikalnega vodstva podjetja ne bodo več izbirale vodilne strukture, ampak delavci sami. Sindikalno vodstvo bo odločno branilo pravice delavcev in nobenemu sindikalnemu aktivistu zaradi njegovega delovanja ne bo grozil odpust. Močni sindikati bodo takšne namere oblastnih direktorjev preprečili...

Tako nekako izzvenijo vsi novi dokumenti Zveze sindikatov Slovenije. Lepo, prelepo, a mnogi ne zaupajo. Zato so v posameznih kolektivih ustanovili kar svoje lastne sindikate, tem pa se pridružujejo še sindikati posameznih panog ali celo poklicev (novinarski iz Kopra).

Skratka, če smo še včeraj imeli le en kilav sindikat, ki je bil, kot se je govorilo, odlagališče odsluženih kadrov, jih imamo danes toliko, da enostavno ne veš kam z njimi.

Da bi si malce razjasnil novo vlogo in pojmovanje o sindikatih, sem stopil do predsednika Občinskega sveta Zveze sindikatov za Bežigradom Andreja Satrana.

"Razlika v sindikalnem gibanju bo predvsem v ljudeh. Kjer bodo aktivisti sindikata dejansko opravljali svojo vlogo v skladu s postavljenimi cilji, tam bo zaživel načelo solidarnosti in vzajemno-

sti... Vsi aktivisti pa se bodo morali tudi dodatno izobraževati in izpopolnjevati, kajti sindikat prihodnosti bo povsem nekaj drugega od današnjega. Vsi se učimo novih manir, takih, ki so bile še včeraj nezaželjene.

Vloga sindikatov v podjetjih bo postala zelo pomembna, zato ni vseeno, kdo bo ta sindikat vodil. Bo to direktorjev človek ali resničen predstavnik delavcev? Predsednik sindikata bo moral biti enakopraven partner vodilnim strukturam podjetja in povsem enakopraven pogajalec partner

"novokomponiranim managerjem". Ti pogovori in pogajanja bodo zahtevna, kajti ena bistvenih nalog sindikata bo sklepanje in nadzorovanje izvajanja kolektivnih pogodb", pravi Andrej Satran.

Tudi članstvo ne bo moglo ostati takšno, kot je danes. Vsak bo pristopil k sindikatu prostovoljno. Nadaljevanje sedanjega članstva v sindikatu bo moralo biti potrjeno s pristopno izjavo. V sindikatu ne boš mogel biti zato, ker pač nisi dal izjave, da izstopaš. Na to bodo morali v podjetjih paziti in v zvezi z včlanjevanjem ne iskati različnih izgovorov.

"Manjka nam znanja in veliko se bomo morali še naučiti. Vse

kaže, da se bomo začeli učiti abecede, saj se bo moral pri nas sindikat boriti za osnovne pravice delavcev, za tiste, ki se zdijo delodajalcem v gnilem kapitalizmu že zdavnaj same po sebi umevne," meni Satran.

»Pametni managerji na zahodu ne izkoriščajo svoje oblastniške funkcije, da bi zatirali sindikat ali iz njega naredili poslušnega hlapca. Zavedajo se, da se je sindikat dejavnik, ki ureja odnose med delovno silo in delodajalci. Lahko je zelo pomemben dejavnik za utrjevanje zavesti delavca in njegovega odnosa do dela, pripadnosti podjetju, itd. Poleg tega pa sindikat lahko učinkovito zagotavlja socialni mir, kar je za naše razmere, ko

so večina delavcev komaj prebija, še kako pomembno!"

Čeprav je Zveza sindikatov Slovenije že posredovala osnutek sindikalnih pravil v podjetju, danes na tem področju vlada še velika zmeda. Revolucionarnejši ustanavljajo lastne, neodvisne sindikate, Zveza sindikatov Slovenije se ukvarja sama s seboj in notranjimi problemi, delavci pa so v glavnem spet objekt, ki ga imajo vsi polna usta, kaj prida pa zanje ne storijo. Pa kako bi, če pa se bodo naši sindikalisti šele učili sindikalno poštrevanko, in to tisto, ki so jo njihovi tovariši na zahodu obvladali že pred več kot pol stoletja.

Te preplete plače

Dinka Parica

Podivjane plače ogrožajo reformo

Podatki o izplačanih osebnih dohodkih za december 1989, ki so bili izplačani v letošnjem januarju, kažejo, kako v Jugoslaviji razumemo zamrzitev plač. In jo seveda tudi vsak po svoje izkoristimo. Pričujoči podatki so več kot zanimivi.

Preseganje planirane količine sredstev za osebne dohodke ogroža Markovićevo reformo, opozarjajo iz prestolnice. Z zakonom določena zamrznjena raven je bila prebita in treba je na lov za kršilci. Februarja letos so bili znani podatki o ponorelih plačah.

Povprečna jugoslovanska plača je decembra znašala 2.786,00 dinarjev, kar je 28,5 odstotkov več kot novembra istega leta (v gospodarstvu za 28,3 %, v gospodarstvu 29,1 %). Podatki kažejo, da smo se v republikah različno obnašali in kršitev predpisov sedaj kaže povsem različno stanje v višini osebnih dohodkov, porabi in standardu prebivalcev jugoslovanskih provinc. Največje spremembe so tako nastale na Hrvaškem in v Srbiji. Hrvaški osebni dohodki so se decembra povečali za 14,2 %, standard hrvaških delavcev pa se je znižal, saj so bili decembrski osebni dohodki za 4 % nižji od jugoslovanskega povprečja. V kratkem času - od oktobra do decembra, so

plače v ožji Srbiji decembra že za 8 % presegale jugoslovansko povprečje, čeprav so oktobra za njim zaostajale še za 5 %. Tako so se osebni dohodki v ožji Srbiji najbolj približali slovenskim, kjer je povprečni osebni dohodek 39 % nad jugoslovanskim povprečjem.

Za jugoslovanskim povprečjem so decembra zaostajale makedonske, bosanske, hrvaške, črnogorske, vojvodinske in kosovske plače.

Decembrske plače v jugoslovanskem gospodarstvu so v primerjavi s povprečnim osebnim dohodkom znašale: v Bosni 77 % jugoslovanskega povprečja, v Črni gori 67 %, Hrvatski 96 %, Makedoniji 79 %, Sloveniji 139 %, Srbiji 107 %, Kosovo 56 % in v Vojvodini 101%.

Če vzamemo, da je bilo hrvaško povečanje plač še najbolj blizu zamržitvenim zahtevam, in glede na to izračunamo koliko je k 2 milijardam dinarjev (toliko je namreč znašalo skupno preseganje dovoljenega obsega plač)

doprinesla posamezna provinca, je slika naslednja: Bosna 9,1 %, Črna gora 0,4 %, Makedonija 10,3 %, Slovenija 11,8 %, Srbija 55,8 %, Kosovo 0,8 % in Vojvodina 11,7 %. Če ta podatek primerjamo še s finančnimi možnostmi za izplačilo vidimo, da je bilo pravilo "tisti, ki jih je imel najmanj", najbolj uveljavljeno. Ilustrirajmo s podatkom o ustvarjenem dohodku na zaposlenega v gospodarstvu v času od januarja do septembra lanskega leta glede na jugoslovansko povprečje (če je jugoslovansko povprečje 100): Bosna 81, Črna gora 81, Hrvatska 109, Makedonija 59, Slovenija 179, Srbija 86, Kosovo 53 in Vojvodina 95.

Za oceno finančne moči nam služijo podatki iz periodičnih obračunov januar - september lanskega leta in do konca leta se bistveno niso spremenili in zato jih lahko uporabimo tudi za ilustracijo obsega izgub. Jugoslovanske izgube so takrat znašale 7.423,00 dinarjev, akumulacija pa 4.447,00 dinarjev. Neto izgube so torej znašale 2.977,00 dinarjev, skoraj dve tretjini te številke sta bili ustvarjeni v Srbiji in Vojvodini.

Decembrske plače so bile izplačane januarja in zato je zanimiv tudi podatek o likvidnosti. Po podatkih SDK Jugoslavije je bilo januarja neprekinjeno plačilno nesposobnih 942 pravnih oseb z 1.284,00 milijonov din neporavnanih obveznosti. Blizu štirideset odstotkov teh neporavnanih obveznosti znaša srbski delež.

Od oktobra do decembra lani se finančna situacija ni mogla bistveno spremeniti, še manj pa v letošnjih preteklih mesecih. Logičen zaključek torej: izgube bodo najbolj povečane tam, kjer so bili izplačani osebni dohodki najbolj povečani.

Prekoračitev planirane količine sredstev za osebne dohodke za december, izplačane v januarju, v posledici pomeni neposredno ogrožanje uresničevanja reforme. S tem izplačilom je bila znatno povečana potrošnja, kar je omogočilo prodajo po višjih cenah predvsem prehrabnih izdelkov in drugih izdelkov za vsakdanjo rabo. Tudi prodaja trajnejših dobrin se je znatno povečala, predvsem tistih iz uvoza. Uvoženo blago še vedno ni pri-

spevalo k pocenitvi domačih izdelkov, njihova zmanjšana prodaja glede na nespremenjene proizvodne programe in število zaposlenih znatno prispeva do povečanja stroškov na enoto proizvoda in s tem k nadaljnjemu povečevanju cen.

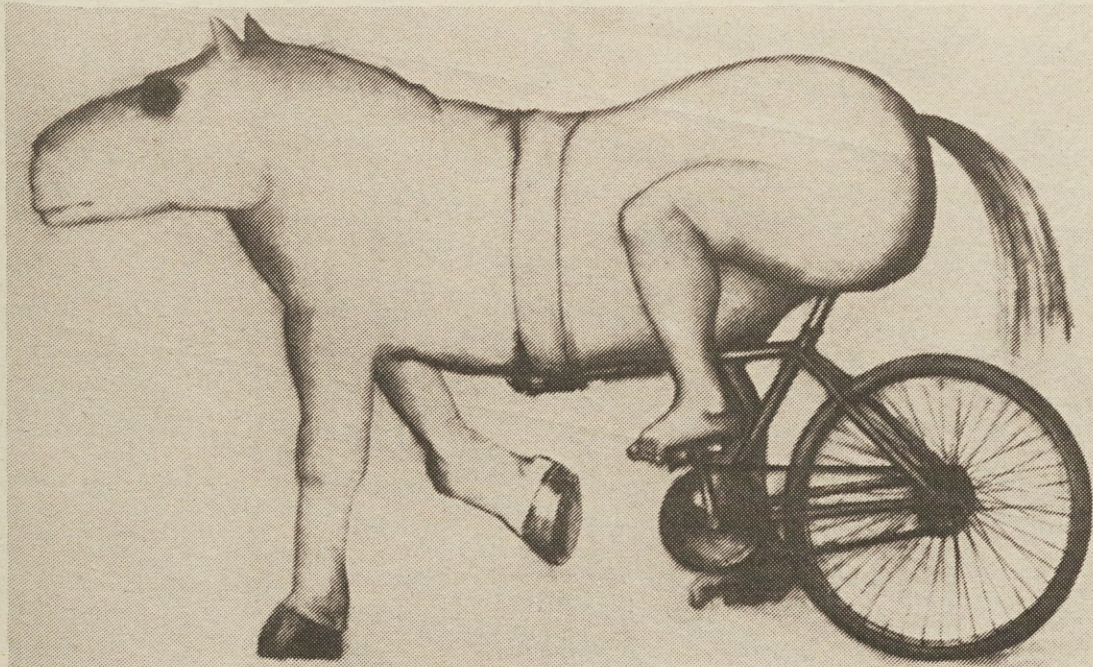
(Članek smo povzeli iz Ekonomske politike, št. 1979, članek Slobodana Pejovića "Raspo-delom protiv reforme")

Slovenija vrača udarec

Ko bomo tole objavili, bo rok za priglašanje zahtev po vrnitvi izpada dohodka zaradi srbske blokade že mimo. Koordinacijski odbor za opravljanje zadev skupnega pomena pri Gospodarski zbornici bo opravil izbor podjetij, ki jim je glede na prekinitev gospodarskih odnosov s Srbijo potrebno pomagati s kratkoročnimi krediti iz zadržanih sredstev obveznosti do sklada federacije.

Medtem, ko se gremo pri nas pomoč, pa v Srbiji še vedno trdijo, da v njihovih trgovinah slovenskega blaga ni zato, ker zelo malo ljudi kupuje slovenske izdelke in jih zato trgovci ne naročajo. Kot dokaz, da ni bojkota navajajo, da je v Srbiji 222 slovenskih prodajal, ki se jih nihče, tudi v najbolj razburkanih strasteh ni dotaknil (če odštejemo nekaj razbitih šip).

Pa naj temu dodamo še najnovejšo poročilo zveznega tržnega inšpektorja o številu ugotovljenih primerov bojkota. Bojda je teh 29. To je pravi mačji kašelj, v primerjavi z vikom in krikom, ki so ga zagnali po Alpami.

Najnovije teze

Andrej Dvoršak

Osnutek generalne kolektivne pogodbe

Tik pred zaključkom redakcije je izšel tudi osnutek generalne kolektivne pogodbe, na podlagi katere se nam bo krojila delavska in delodajalska usoda.

Sistem kolektivnih pogodb bo za nastajajoči trg delovne sile nadomestil dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje. Nov sistem naj bi po mnenju Mihe Ravnika, predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, pomenil tudi organizirano sindikalno obrambo minimalnih delavskih pravic, zlasti glede plač in socialnih pravic iz dela ter varnosti tistih, ki bodo delo izgubili.

Višina plač in drugih pravic v sedanjih gospodarski krizi ne bo odvisna le od radikalnosti in revolucionarnosti sindikalnih zahtev, kot piše Ravnik, temveč tudi od možnosti nasprotne stranke, to je delodajalcev, odgovornih za

organiziranje donosnega dela, ne samo v njihovem interesu, temveč tudi zaradi nujnosti nenehnega povečevanja družbene blaginje, družbenega in zasebnega bogastva.

Tako po Mihi Ravniku! Kako pa je in bo v praksi, pa bo občutil delavski razred, v imenu katerega in za katerega se vse te zadevščine dogajajo. Ali spadajo poslovodje oziroma poslovodniki z individualnimi pogodbami v delavski razred ali ne, je zgolj teoretično vprašanje.

Osnutek generalne kolektivne pogodbe, po katerem naj bi se ravnali pogodbeni stranki - sindikati in delodajalci ima 30 poglavij. V njih je določeno, kdo pod-

piše kolektivno pogodbo, rešuje kolektivne spore, sestavlja komisijo za pomirjevanje, kateri organ je pristojen za njeno razlago, kako se razvrščajo delovna mesta in še vrsto določb, znanih in povzetih iz zakonodaje o delovnih razmerjih.

Osnutek kolektivne pogodbe je sestavljen iz dveh delov, obli-gacijskega in normativnega. Daleč največ prostora je v drugem delu namenjenega osebnim dohodkom, dodatkom in nadomestilom osebnih dohodkov ter drugih stroškov.

Ne gre prezreti posameznih določil iz prvega dela osnutka pogodbe, še zlasti zato, ker bo v začetni fazi urejanja medsebojnih razmerij verjetno precej zapletov in težav. Za reševanje sporov med strankama kolektivne pogodbe, ki jih ne bosta rešili s pogajanjem, se mora ustanoviti posebna komisija za pomirjevanje. Ta komisija naj bi reševala pravne ali interesne spore, ki izvirajo iz normativnega ali obligacijskega dela kolektivne pogodbe. Pomirjevanje se šteje za neuspešno, če katerakoli stranka pisмено izjavi, vendar ne pred začetkom pomirjevanja, da šteje pomirjevanje za neuspešno. Vsak sporazum, ki ga stranki v pomirjevanju dosežeta, mora biti pisen. Tak sporazum dopolnjuje kolektivno pogodbo oziroma nadomešča njene določbe, ki so z njim v nasprotju.

V primeru, da ena od strank krši obveznosti, prevzete s kolektivno pogodbo, lahko pogodbi zvesta stranka od pogodbe odstopi. Odstop je treba drugi stranki predhodno pisno opovedati v določenem roku. Po opovedi lahko vsaka stranka spet zahteva sklenitev nove kolektivne pogodbe.

V drugem, normativnem delu je najboljše pogoje namer-

njeno osebnim dohodkom, ki temeljijo na razvrščenosti del v de-

Predpisani sindikati

Začenši z ustavo, zakoni o delovnih razmerjih, zakonom o štrajku... povsod je razglašena pravica delavcev, da se združujejo v sindikate, da bi se učinkoviteje borili za uresničevanje svojih interesov in da bi jih branili v odnosih z delodajalci in državo.

Ta dejstva so bila bolj ali manj poudarjena na začetku razprave o reformi Zveze sindikatov Jugoslavije, čeprav je bilo takoj jasno, da si bo prav sedanja sindikalna organizacija kar najbolj prizadevala, da bo prav ona ostala edina mogoča oblika in okvir delavskega organiziranja. Razkorak med idejami in dejanskim stanjem je vse večji, kajti najmočnejši in praktično obvezen sindikat še vedno ostaja republiška Zveza sindikatov, vse ostalo pa je samo v načelu sprejemljivo in mogoče. Najnovejša potrditev za to so kolektivne pogodbe. V razpravah se delavcem razlaga, da so ena od pogodbenih strank oni, vendar ne kot posamezniki, temveč kot kolektiv, organiziran v sindikat. Glavni podpisniki kolektivnih pogodb bodo - uganili ste - republiški sindikati in pogodbe bodo splošne, republiške.

set temeljnih skupin. V te temeljne skupine so razvrščena najbolj

enostavna in rutinska dela in najbolj zahtevna dela s področja organizacije, vodenja, raziskovanja...

V kolektivni pogodbi je opredeljen osnovni osebni dohodek za vsako od desetih temeljnih skupin kot zmnožek relativnega razmerja med najbolj enostavnim in najbolj zahtevnim delom. Relativna razmerja med posameznimi skupinami iz osnutka niso razvidna. Pomembno pa je, da se osnovni osebni dohodek kot vrednost delovne sile določa kot minimalni republiški standard, v kolektivnih pogodbah dejavnosti in podjetij se lahko konkretizira na višjo in za delavca ugodnejšo raven. Vrednost delovne sile se revalorizira najmanj enkrat letno. Če življenjski stroški naraščajo nad predvidene pa se ta cena uskladi s povprečnim povečanjem cene košarice življenjskih potrebščin.

Zanimivo pa je, da prvo razvrščanje delavcev v posamezne zahtevnostne razrede, dela in naloge ali poklicne skupine opravi poslovodni organ ali ustrezna strokovna služba v soglasju z organom upravljanja in sindikalnim poverjenikom. Vsa nadaljnja razporejanja so v rokah poslovodnega organa ali ustrezne strokovne službe ter temeljijo na politiki osebnih dohodkov in konkurenčnosti na trgu delovne sile. Pri tem pa velja poudariti, da ni mogoče določiti nižjega zneska osnovnega osebnega dohodka, kot je določen s to kolektivno pogodbo in poslovodni organ, ki želi delavcu zmanjšati že doseženo raven osebnega dohodka, mora to storiti v soglasju s sindikalnim poverjenikom.

To so le kombinirke iz orodja sindikalnega boja za kolektivne pravice zaposlenih in za varstvo minimalnih pravic slehernega delavca.

Pomoč zunanje ustanove

Andrej Dvoršak

Najprimernejšo obliko naj določijo neodvisni

Mercator-Kmetijska zadruga Krka še vedno deluje tako kot sta predpisovala zakon o združenem delu in zakon o združevanju kmetov. Še vedno je delovna organizacija s tremi tozdi in štirimi temeljnimi zadružnimi enotami. Toda tudi v Krki se počasi spreminja in vse kaže, da bo že letos doživela temeljite spremembe.

"Z Zavodom za organizacijo poslovanja - ZOP smo sklenili pogodbo, po kateri nam mora, kot nevtralna institucija, pripraviti predlog o novi organiziranosti. Učeno se temu reče oblikovanje poslovnih ciljev in zasnove strategije razvoja in izdelava sistema poslovnih odnosov v M-KZ Krka. Za ZOP smo se odločili zato, ker želimo, da nam nekdo izven naše hiše, neobremenjen z njenimi težavami in uspehi, da strokovno mnenje o bodoči strategiji zadruge in ponudi predloge za večjo uspešnost makroorganizacije, glede na zakonsko obveznost o preoblikovanju zadruge po novem zakonu o zadružništvu," nam je dejal **Jože Starič**, direktor M-KZ Krka.

Odločitev za ZOP najbrž ni bila slaba, če pomislimo na tozdivsko miselnost, ki je čez noč ne bomo spremenili, na to da ima zadruga kar 480 delavcev in 880 članov - kmetov in da se ukvarja kar s sedmimi različnimi dejavnostmi. To so kooperacijska in lastna kmetijska proizvodnja, trgovina, storitve, predelava mesa, proizvodnja močnih krmil in gostinstvo. Tako razdrobljena dejavnost, tudi krajevno, ima za posledico izredno drago režijo, ki je sodobna podjetja ne bodo mogla prenesti, če naj ustvarjajo dobiček. Na slabšo učinkovitost je vplivala tudi razdrobljena samouprava, ki v Krki ni delovala nič bolje ali ni slabše kot drugod. Povrh vsega je bila sedanja organiziranost zasnovana še tudi po teritorialnem načelu, namesto po načelu dejavnosti.

Nova organiziranost bo torej drugačna. V Krki o njej še nimajo jasnih predstav, le to, da bo morala biti bolj učinkovita je že jasno vsem.

V izhodiščih, ki so temelj bodoči analizi je rečeno, da bo osnova vsega razvoj kmetijstva, zaradi česar je nekoč zadruga sploh bila ustanovljena. Ker pa je samo kmetijstvo verjetno finan-

čno prešibko, da bi krilo tako velike potrebe, kot jih ima zadruga, ga bodo dopolnjevali z izbranimi proizvodnimi programi, ki imajo razvojne možnosti in ustrezno donosnost.

ZOP je doslej opravil prvo fazo dela - izdelal je analizo obstoječega stanja, ki bo podlaga za bodoče načrtovanje, ki naj bi bilo končano do maja, ko bo šel projekt v široko javno razpravo med delavce in kmete. Ti se bodo morali dogovoriti in odločiti kako dalje. Spremembe pa bodo morale biti korenite, sicer z učinkovitostjo zadruge ne bo nič.

Ko smo Stariča vprašali, kako gleda na zakon o zadružništvu, je odgovoril, da je dober, a le na načelni ravni. Načelno ta zakon dovolj dobro rešuje vsa vprašanja delavcev, kmetov ter zadružništva, vendar pa v njem ni eksaktnih določil, ki bi mu dala isto pravo težo. Tako si ga bo mogoče razlagati na različne načine...

Nadalje smo se v pogovoru dotaknili še bodoče denacionalizacije, ki pa bo, po mnenju našega sogovornika, zelo dolgotrajen in zapleten proces. Poudaril je, da so odvzeta zemljišča v preteklih desetletjih večkrat menjala lastnike, kar bo zadevo še dodatno zakompliciralo, če že ne povsem onemogočilo. Potrebno bo skrbno paziti, da se nekdanjim bolševističnim krivicam, ki jih je številnim lastnikom povzročila povojna oblast, ne bodo pridružile še nove.

"Načelno smo kajpak vsi za vrnitev zemlje kmetom za nadaljnjo obdelavo, a kaj, ko je na prav tej zemlji sedaj veliko hiš in celo cela naselja, ko je prehajala iz rok v roke..."

"Če se ne bo skrbno pazilo, kaj se dela in bomo spet vse počeli na 'horuk', bomo lahko hitro naredili novo škodo, ki bo še večja od že storjene. Potrebna bo skrajna previdnost in poštenost," je ob koncu razgovora še enkrat poudaril Jože Starič.

Kolektivna pogodba

Jože Sodnik

So to tiste stezice, ki so včasih bile?

Edino kar o kolektivni pogodbi zanesljivo vemo je: sindikat (star, nov, odvisen ali neodvisen, branžen ali poklicen) si je določil ekskluzivno mesto. Vse ostalo pa je oblaček pojahaček, podoben stari sindikalni listi in branžnim sporazumom o razporejanju in delitvi sredstev za osebne dohodke izpred dvajsetih let, ki ga utegne vsak malo bolj vešč poslovodnik pregnati iznad svoje hiše.

Vse bliže je čas, ko bo treba s kolektivnimi pogodbami urejati medsebojna razmerja med delavci in delodajalci. Sindikati so se z zasnovo sistema in elementov za pripravo in sklepanje kolektivnih pogodb zabavali že novembra lani, vendar pa bo izboljšano besedilo - osnutek kolektivne pogodbe znano konec marca. Do takrat bo skupščina Republike Slovenije sprejela tudi republiški zakon o delovnih razmerjih.

Kaj ureja kolektivna pogodba?

Po zveznem zakonu o delovnih razmerjih oziroma temeljnih pravicah iz delovnega razmerja kolektivna pogodba ureja pravice in obveznosti delavcev, zaposlenih v organizacijah in pri delodajalcih ter pravice in obveznosti teh organizacij in delodajalcev, ki izhajajo iz zakonov in drugih predpisov.

Kolektivna pogodba vsebuje določbe o načinu in obsegu uveljavljanja pravic, pomembnih za delavce, organizacije in delodajalce ter način in postopek reševanja medsebojnih sporov. Ureja pa tudi tiste zadeve, za katere zakon določa, da se urejajo s splošnim aktom. Pri določanju teh medsebojnih razmerij zvezni zakon določa ekskluzivnost Gospodarske zbornice Jugoslavije in Sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za določitev skupnih temeljev kolektivnih pogodb. Na ravni federacije in republike sklenejo kolektivno pogodbo pristojni organ sindikata in pristojni zbornični organ oziroma združena organizacij in delodajalcev.

Pravna podlaga za sklepanje

Kolektivne pogodbe imajo pravni temelj v zakonu o podjetjih, zveznem in republiškem zakonu o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja oziroma delovnih razmerjih, v zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za čas brezposelnosti, v zakonu o invalidskem in pokojninskem zavarovanju in v drugih republiških zakonih. Svet Zveze sindikatov Slovenije je pripravil zasnovo sistema in elementov za sklepanje pogodb v Sloveniji, zvezni temelji pogodbe pa so bili objavljeni v Uradnem listu SFRJ števil 2/90.

Značilnost kolektivnih pogodb je, da ne vsebujejo obveznih (kogentnih) zakonskih določb, ker se te uporabljajo neposredno, v pogodbah so določene samo tiste obveznosti, za katere zakon posebej določa, da se urejajo s pogodbo. Poznali bomo kolektivne pogodbe višjih in nižjih ravni, kar pomeni, da bomo v kolektivnih pogodbah nižjih ravni urejali samo tiste pravice in obveznosti delavcev, ki so specifične ali se uresničujejo na specifičen način. V kolektivne pogodbe ne sodi urejanje tistih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev, za katere je po zakonu pristojen in odgovoren poslovodni organ.

Po vrstah bi kolektivne pogodbe razdelili takole: okvirna kolektivna pogodba se sklene na nivoju Republike Slovenije, s katero se dokončno ali okvirno uredi kakovost oziroma obseg pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev. Kolektivne pogodbe za posamezne gospodarske in negospodarske dejavnosti na nivoju

republike se sklepajo glede na naravo dejavnosti in jih je treba specifično urediti na višjem nivoju. Najpomembnejši del teh kolektivnih pogodb bo ureditev razmerij med osebnimi dohodki glede zahtevnost in razvrstitev tipičnih delovnih mest oziroma poklicev in drugo. Pri številu pogodb za dejavnosti naj bi veljalo načelo, da jih ne sme biti več kot je sedaj samoupravnih sporazumov o merilih za ugotavljanje in razporejanje dohodka dejavnosti. Kolektivne pogodbe za posamezna podjetja pa naj bi se sklepale predvsem v velikih podjetjih ali podjetjih z velikimi posebnostmi v poslovanju. Te pogodbe naj bi bile izjema in ne pravilo. Zaenkrat sklepanje kolektivnih pogodb za posamezne poklice ni predvideno.

Okvirno kolektivno pogodbo sklepata republiški Svet Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. Kolektivno pogodbo za posamezno dejavnost pa naj bi sklenil republiški odbor sindikata posamezne dejavnosti in ustrezno zbornično združenje, kot predstavnik asociacije podjetij. Kolektivno pogodbo za posamezna podjetja pa naj bi na podlagi sklepa delavskega sveta ali drugega pristojnega organa sklenil direktor podjetja in sindikat podjetja.

Okvirna kolektivna pogodba, ki jo bosta sklenila republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije bo veljala za podjetja, ki imajo sedež na območju Republike Slovenije, pogodba za posamezno podjetje pa velja za zaposlene v tem podjetju. Pogodbe veljajo za vse delavce, ne glede na njihovo članstvo v sindikatu. Poslovodni organi podjetij in drugi delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, naj bi sklepali posebne pogodbe o delovnih razmerjih s pristojnimi or-

gani podjetij, ki naj bi tudi določili raven oziroma obseg tistih pravic, ki jih lahko svobodno in samostojno določijo. Zanje namreč določbe kolektivnih pogodb o osebnih dohodkih ne veljajo.

Predlog zakona in sindikat

Predlog republiškega zakona o delovnih razmerjih posebej izpostavlja vlogo sindikata. Zakon zahteva, da pri odločanju o pravicah, obveznostih in odgovornostih iz delovnega razmerja pristojni organ omogoči udeležbo sindikatu. Sindikalnemu poverjeniku mora podjetje oziroma delodajalec zagotoviti pogoje za hitro in učinkovito opravljanje sindikalnih dejavnosti, s katerimi se varujejo pravice in interesi delavcev. Velja pa, da mora sindikalni poverjenik svojo dejavnost opravljati na način, ki ne zmanjšuje

učinkovitosti poslovanja podjetja oziroma delodajalca. Poverjeniku je treba omogočiti, da svojo dejavnost opravlja med delovnim časom (v odvisnosti od obsega, velikosti in drugih značilnosti podjetja). V ta namen mu je treba zagotoviti ustrezno nadomestilo osebnega dohodka. V času trajanja funkcije sindikalnega poverjenika zaradi opravljanja sindikalnega dela in tudi po njegovem izteku, sindikalnega poverjenika ni mogoče prerazporediti na drugo delovno mesto, uvrstiti med presežke delavcev ali ga kako drugače izpostavljati v manj ugoden ali podrejen položaj. Za drugačno obravnavanje sindikalnega poverjenika je potrebno soglasje sindikata. Prav tako zaradi sindikalne dejavnosti sindikalnemu poverjeniku ni mogoče znižati osebnega dohodka in proti njemu začeti disciplinskega ali odškodninskega postopka.

Ideja, ki buri duhove

Andrej Dvoršak

Če ne z distribucijo, pa s kakovostjo

Mercator-Mesna industrija Ljubljana ima že dlje časa jasno začrtano razvojno pot. Po ukinitvi klavnice se je razvoj usmeril v nastajanje močne in sodobne predelovalne industrije ter distribucijski center za meso in mesne izdelke.

SMELT je izdelal potrebne elaborate in idejne rešitve, za postopno izgradnjo velike mesne tovarne. Ko bodo vse faze zaključene, bo Mercator-Mesna industrija Ljubljana dobila tudi dovoljenje za izvoz mesa v države Evropske gospodarske skupnosti.

Poleg osnovne usmeritve v proizvodnjo kakovostnih mesnih izdelkov, naj bi M-Mesna industrija Ljubljana postala pomemben distribucijski center, ki bi v celoti oskrboval Mercatorjevo maloprodajno mrežo. Tudi izdelki drugih mesnih tovarn bi dopolnjeval svojo ponudbo. V M-Mesni industriji Ljubljana so prepričani, da se sedaj z nabavo in distribucijo mesnih izdelkov v Mercatorju ukvarja vse preveč organizacij. Zatrjujejo, da bi vsa reč v njihovih rokah zagotovila boljše in pestrejše ponudbo. Če bi vse nabave od drugod urejali na enem mestu, bi bilo možno uskladiti roke dobav in imeti bolj pregled nad celotnim poslovanjem. Takšna ureditev naj bi imela za posledico tudi zadovoljne potrošnike in dobro obdelano maloprodajno mrežo. Vsekakor naj bi potem bila oskrba cenejša kot je sedaj. Niikakor ne slabša!

Uresničljivost tega je že drugo vprašanje, ki bo krepko vzburkalo duhove v Mercatorju. Če samo pomislimo na težave pri usklajevanju vseh devetih mesnih industrij znotraj Mercatorja v minulih letih, lahko mirno zapišemo, da je do uresničitve želja in ciljev M-Mesne industrije Ljubljana še silno daleč, če se sploh bodo kdaj uresničili. Trgovina je namreč vse manj naklonjena velikim dobaviteljem, ki imajo običajno monopol na določenem področju in so prav zaradi tega "hitro pokvarljivo blago".

Najbrž se tega zavedajo tudi v M-Mesni industriji in dajejo sedaj prednost razvoju proizvodnje in

novih izdelkov. Zadnji dve leti si prizadevajo za izboljšanje njihove kakovosti, pri čemer so še kar uspešni. Ivan Majerle, direktor podjetja, nam je dejal, da se njihovi izdelki pri ocenjevanjih nevturalnih komisij uvrščajo na najvišja mesta v svojih kategorijah. To pa je vsekakor že velik uspeh.

Za letos načrtujejo v Mercator-Mesni industriji Ljubljana pričetek gradnje obrata pripravljenne hrane in ureditev energetike. To bo zametek bodoče sodobne tovarne, ki naj bi bila tudi ekološko nevprašljiva. Ker sami za celotno naložbo nimajo dovolj denarja, bodo poiskali sovlagatelje.

Januarja so odprli tudi prenovljeno trgovino na Čopovi - BIK-BUTIK, o kateri smo v našem glasilu že pisali. Odličien promet in s prodajo nimajo težav. Na podlagi te izkušnje bodo svoje mesnice posodabljali in v vseh zagotovili kakovostno ponudbo in storitve. V dober lokal, dober izdelek, postaja geslo ljubljanske Mesne industrije.

Med umirjeno zadolženimi

V razvrstitvi svetovne banke je Jugoslavija razvrščena v skupino držav z oznako MIMIC, prej je bila v skupini SIMIC. Prva kratica pomeni "umirjeno zadolžene države s srednjim dohodkom", druga pa "zelo zadolžene države s srednjim dohodkom". Poleg teh dveh skupin zadolženih držav v razvoju obstojata še dve, za katere je značilen dodatek LI, kar pomeni "nizek dohodek".

Vija vaja, kdor naga, ven

Biserka Proletarič

Republiška delovna razmerja

Konec letošnjega marca bo skupščina Republike Slovenije sprejela predlog zakona o delovnih razmerjih. V njem so posebej opredeljene pravice tistih delavcev, katerih delo je postalo nepotrebno. Gre za hudo aktualno zadevo, zato določbe predstavljamo v kratkem povzetku, kajti za več kot to niti še ni pravne prakse in uradnih razlag. Pa naj vas te določbe, ki bi jim morali dodati tudi še določbe o pristojnostih poslovnega organa ne spominjajo na "kaj vse je posel storiti dolžan".

Predlog republiškega zakona o delovnih razmerjih namenja posebno poglavje pravicam delavcev, katerih delo postane v organizaciji oziroma pri delodajalcu nepotrebno. Vse ostrejšje gospodarske razmere in nekateri že sesuti gospodarski giganti ter spreminjanje upravne organiziranosti kažejo, da so te določbe, ki v bistvu pomenijo pravno varstvo, še kako potrebne. Oglejmo si jih.

Opredeljene so pravice delavcev, ki jim zaradi tehnoloških, organizacijskih in ekonomskih razlogov ali ukrepov družbenopolitičnih skupnosti začasno ni mogoče zagotoviti dela v organizaciji. Delavec ima v tem primeru pravico do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za delo v organizaciji, pravico do začasne razporeditve v drugo organizacijo ali delodajalca, pravico do nadomestila osebnega dohodka za čas čakanja na delo v višini, določeni s kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom, vendar najmanj v višini zjamčenega osebnega dohodka. Sredstva za zagotavljanje teh pravic se lahko zagotavljajo iz sredstev za zaposlovanje na podlagi meril, določenih s predpisi o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

Presežek delavcev, ki iz prej navedenih razlogov postane trajen, ugotavlja organ upravljanja. Pred tako odločitvijo je treba ugotoviti, da ni možnosti razporeditve delavcev na druga delovna mesta, ki ustrezajo njihovi strokovni izobrazbi, znanju in zmožnostim kot tudi ne možnosti dokvalifikacije in prekvalifikacije za delo na drugih delovnih mestih.

Organizacija je dolžna - odvisno od narave dejavnosti, razlogov in obsega prenehanja potrebe po delu delavcev najmanj en mesec pred nastopom prenehanja potrebe, obvestiti sindikat in ga seznanimi z razlogi za prenehanje ter s številom in kategorijami delavcev, ki jih bo verjetno zjela odločitev. Organizacija je dolžna sprejeti program razreševanja presežnih delavcev in pri tem zagotoviti sodelovanje sindikata. O postopku za ugotavljanje prenehanja potreb po delavcih mora organizacija v prej navedenem roku obvestiti zavod za zaposlovanje in pristojni organ družbenopolitične skupnosti.

Merila za ugotovitev prenehanja potreb

Predlog zakona določa, da se za ugotovitev prenehanja potreb po delu delavcev upoštevajo zlasti naslednji kriteriji:

- strokovna izobrazba delavca oziroma usposobljenost za delo in potrebna dodatna znanja in zmožnosti.
- delovne izkušnje
- delovna uspešnost
- delovna doba
- socialno stanje

Pri tem zakon posebej opozarja, da začasna odsotnost zaradi bolezni ali izrabe bolniškega dopusta ter dopust za nego in varstvo otroka, ne morejo biti upoštevani kot kriterij za ugotavljanje presežka delavcev. Podrobneje pa je treba merila urediti s

kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom.

Delavcem, katerih delo ni več potrebno, se zagotovi ena od naslednjih pravic:

- delovno razmerje za nedoločen čas v drugi organizaciji, na podlagi pismenega sporazuma pristojnih organov v organizaciji, in sicer za delo na delovnem mestu, ki ustreza delavčevemu znanju in zmožnosti
- pravica do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za delo na drugem delovnem mestu v drugi organizaciji. Za čas dokvalifikacije ali prekvalifikacije ima delavec pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini osebnega dohodka, določenega s kolektivno pogodbo ali splošnim aktom, najmanj pa v višini zjamčenega osebnega dohodka
- dokup zavarovalne dobe za uveljavitev pravice do upokojitve, vendar največ do 5 let. To pravico ima delavec v naslednjih primerih: delavec, ki je dopolnil 35 let pokojninske dobe in delavka s 30 let pokojninske dobe; delavec, ki je dopolnil 60 let starosti in delavka s 55 let starosti. Ta pravica gre tudi delavcu delovnemu invalidu II. in III. kategorije invalidnosti (zakon določa za ta primer še dodatne pogoje)
- dokup zavarovalne dobe zaradi predčasne uveljavitve pokojnine, vendar največ do 5 let, je možen z delavčevim soglasjem v prime-

rih, če je ženska stara 50 let in ima 25 let pokojninske dobe, in če je moški star 55 let in ima 30 let pokojninske dobe

- pravica do odpravnine, če se delavec s pristojnim organom pismeno sporazume za prenehanje delovnega razmerja

- pravica do sklenitve delovnega razmerja s krajšim delovnim časom v drugi organizaciji s pravico do ustreznega denarnega nadomestila oziroma delne pokojnine

- pravica do sklenitve delovnega razmerja za določen čas v drugi organizaciji ali delodajalcu.

Dokler se delavcu ne zagotovi ena izmed navedenih pravic, vendar najdalj dve leti, ima delavec pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini, določeni s kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom. Nadomesti-

Nanos - Ante portas

Andrej Dvoršak

Za zamudo kriva reorganizacija

Mercator-Nanos je sodil med večje organizacije nekdanjega sozda. Prav večje organizacije so imele težave pri preoblikovanju. V Nanosu toliko več, ker je bil razdrobljen med šest občin in dve republiki. Po drugi strani pa v Nanosu menijo, da je bil zakon o podjetjih precej nedoločen in da zato tudi niso poznali formalno-pravnih možnosti za preoblikovanje. V Postojni smo se pogovarjali z direktorjem Mercator-Nanosa, Tonetom Černetom.

Zaradi vseh teh zapletov so šele 15. decembra podpisali pogodbo o sestavljeni delniški družbi. Podpisalo jo je šest bivših tozdov, vsi razen Preskrbe in Indusa, ki sta stopila na lastno novo pot.

Podpisu pogodbe je sledilo konstituiranje posameznih članic novonastale delniške družbe in le-te kot celote. Njena organizacija je zelo podobna organizaciji Poslovnega sistema Mercator. Vse to je trajalo dalj časa in kot pravi Černe, zaradi formalnih razlogov Nanos ni mogel podpisati pogodbe o ustanovitvi PSM. O tem pristopu po statutu, ki ga Nanos ima, lahko odloča le skupščina delniške družbe. Skupščina pa je bila šele januarja in zato so zamudili predvideni rok podpisa pogodbe o ustanovitvi Poslovnega sistema Mercator.

Skupščina Nanosa, d.d. je kajpak sprejela sklep o povezavi v PSM in tako se bo Nanos vključil v poslovni sistem pač nekoliko kasneje. Nerodno je le to, da bo-

do sedaj moral ostale članice poslovnega sistema dati svoje soglasje.

"Za nas se ni nič spremenilo. Edina formalna razlika je, da nismo ustanovitelji Poslovnega sistema Mercator, d.d., ampak da se bomo vključili z malce zamude. Sicer pa, eno leto je tako bilo določeno kot rok za prilagajanje.

Za vstop v Poslovni sistem Mercator imamo več razlogov: to so utečeni poslovni odnosi in ne logično bi bilo, če se ne bi vključili. Nekateri naše delniške družbe so v sistem vključene kot dobavitelji in hkrati tudi kot kupci. Pravzaprav smo večji kupci kot dobavitelji. Gre torej za obojestranski interes, ki je bil opredeljen že pred desetimi leti, ko smo se vključili v SOZD Mercator. V tem desetletju pa se je naše sodelovanje le še poglobilo na vseh področjih," pojasnjuje Černe.

Nanos pa se je v tem času menda tudi temeljito spremenil, predvsem organizacijsko. Po no-

Pravniki - strite oreh z nami!

Delovno mesto Micke Kovačeve se po sklepu poslovnega uda podjetja ukine. Micka Kovačeva nima kam, prejme pa odločbo, v kateri piše, da je za nedoločen čas nerazporejena, da ima vse pravice in dolžnosti iz naslova delovnega razmerja, da mora delati to, kar ji naloži Jože Perpar, plače pa manj, kot znaša zjamčeni osebni dohodek.

Tistemu, ki bo povedal "pravne temelje" te rešitve zagotavljamo, da jih bomo objavili, ker menimo, da je treba take rešitve popularizirati in legalizirati. Najboljše mnenje bomo nagradili s fotokopijo odločbe in pravilnika o osebnih dohodkih podjetja.

lo osebnega dohodka ne sme biti nižje od zjamčenega osebnega dohodka.

Zakon nalaga Skupnosti pokojninsko invalidskega zavarova-

nja, da v 30-tih dneh po uveljavitvi zakona o delovnih razmerjih sprejme osnove in merila za ekonomski dokup zavarovalne dobe. Skupnost je pripravila teze, iz katerih je razvidno, da bodo plačniki lahko: zavarovanec, organizacija (podjetje), družbenopolitična skupnost in zavod za zaposlovanje. Pri tem Skupnost opozarja na povečano udeležbo pokojninskega zavarovanja v družbenem proizvodu Slovenije in na razmerje med aktivnimi zavarovanci in upokojenci: Ti dve dejstvi botrujeta poviševanju letnih prispevnih stopenj in zato Skupnost poudarja, da je treba vztrajati na ekonomskem dokupu zavarovalne dobe vsem presežnim delavcem. Po prvih ocenah bi znesek za plačilo dokupa let znašal med okoli 140.000,00 din in okoli 254.000,00 dinarjev glede na upoštevanje različnih zakonskih pogojev in možnosti.

vi organizacijski shemi naj bi bil povsem prilagojen Poslovnemu sistemu Mercator, tako da se posamezne službe ne bi podvajale, kar je bilo značilno za prejšnji SOZD in delovno organizacijo. Odpadle bodo vse koordinacijske službe, kot je bila komercialna in splošne službe. V Nanosu jih nameravajo organizirati tako, da bodo sposobne samofinanciranja. Preoblikovali jih bodo v sektor za uvoz in izvoz ter sektor kooperacije. Podjetje pa bo opravljalo funkcijo informacijskega sistema za potrebe delniške družbe Nanos. To bodo predvsem sektor za avtomatsko obdelavo podatkov, računovodstvo in finančna služba. Tudi te dejavnosti naj bi v letošnjem letu prešle na popolno samofinanciranje.

Značilno za vseh šest ustanoviteljev Nanosa, d.d. je tudi, da nimajo lastnih računovodskih služb in da vse te storitve opravljajo zanje na enem mestu, s katerim so povezani sedaj že s 64 terminali.

Nanos, d.d. pa se vključuje tudi v zbornični informacijski sistem. Kot trdi Černe, bodo postali eden od informacijskih centrov za malo gospodarstvo. Tu bo baza podatkov za potrebe podjetij in obrtnikov. Vsak, ki bo želel, bo

lahko na enem mestu dobil vse relevantne poslovne informacije o obrti in manjših podjetjih.

Med novejšje poslovne poteze v Nanosu pa sodi tudi nova povezava s pekarno iz Postojne, ki je bila doslej v Mlinotestu. Pekarna, v kateri je zaposlenih petdeset delavcev in ki oskrbuje s kruhom vso Notranjsko in delno tudi Koprščino, se želi vključiti kot samostojno delniško podjetje v Nanos in preko njega v Poslovni sistem Mercator.

Poslovneži Nanosa pa se dogovarjajo še z eno organizacijo o vključitvi v svoj sistem oziroma v Mercator. Tokrat gre za manjšo maloprodajno organizacijo, ki naj bi se, če bo vse po sreči, vključila v naše vrste še letos. Za katero gre v Nanosu nočejo povedati. Je to še poslovna skrivnost. Dogovori še niso v taki fazi, da bi jih obešali na veliki zvon. Pravijo pa, da je Nanos - delniška družba zelo odprto podjetje, ki se ne bo branilo različnih poslovnih upravičenih povezav.

Svet za obveščanje

Vesna Bleiweis

Nov uredniški odbor in snovanje nove zasnove časopisa

Dosedanji uredniški odbor se je več kot dve mandatni dobi ukvarjal s časopisom, novemu na pot pa je svet za obveščanje priporočil, da skupaj z njim pripravi vsebinsko in zunanjo prenovo časopisa. Tudi anketa med bralci naj bi pokazala smer prenove.

Skupščina poslovnega sistema je imenovala svet za obveščanje kot osrednji skupščinski organ, odgovoren za razvoj vseh oblik in načinov obveščanja v poslovnem sistemu in mu obenem določila opravljanje nadzora nad uresničevanjem vsebinske zasnove in poslanstva sredstev obveščanja v poslovnem sistemu.

Svet se je sešel na prvi seji, kjer je obravnaval nekatere aktualne probleme s področja obveščanja ter vloge in pomena osrednjega glasila - časopisa Mercator. Med najbolj poudarjenimi mislimi s te seje je gotovo naslednja: tendence razvoja podjetništva na jugoslovanski način bodo zmanjševale obveščenost de-

lavcev o vsem, za kar bodo poslovodni organi menili, da ne sodi v dialog z delavci, zato bi moral časopis nadomestiti praznino. Seveda pa z veliko mero angažiranja in ustvarjalnosti tistih, ki skrbijo za pretok informacij. V tem kontekstu je bilo sprejeto tudi stališče, da časopis nujno potrebuje vsebinsko prenovo, in nič slabega ni, če dobi tudi nov zunanji izgled.

Svet je zagotovil, da bo v okviru svojih pristojnosti na skupščini POSLOVNEGA SISTEMA

MERCATOR začel razpravo o odnosu podjetij do časopisa. Po datek, da je časopisna naklada v času od začetka njegovega zaračunavanja podjetjem padla za okoli 4.000 izvodov namreč kaže, da se za utemeljitvijo, da je časopis predrag, skriva tudi neprimeren odnos do skupnega medija oziroma poslovnega sistema.

Na podlagi sklepov sveta je Center za obveščanje opravil anketo med naključno izbranimi naročniki časopisa in direktorji podjetij. Prvi odzivi na anketo kažejo, da naročniki časopis Mercator berejo, da bi ga ogromna večina pogrešala, predvsem pa udeleženci ankete menijo, da je treba časopis še naprej pošiljati na naslove delavcev, kmetov in upokojencev, za ukinitev časopisa pa praktično ni nihče. Iz prvih odzivov lahko razberemo, da manjka v časopisu strokovnih člankov z različnih področij, med najbolj brani pa so poročila oziroma komentarji o dogajanjih v organih poslovnega sistema. Bralci pogrešajo kratkih vesti o dogajanjih v svojih podjetjih, strokovnih nasvetov in humorja.

Analizo ankete oziroma njene ugotovitve bomo predstavili v naslednji številki časopisa in te ugotovitve bodo tudi temelj za

pripravo vsebinske in oblikovne prenove časopisa.

Še posebej pa velja omeniti naslednji odziv bralcev: veliko jih je, ki bi jih veselilo sodelovati pri nastajanju časopisa, bodisi kot dopisniki, bodisi kot pobudniki za objavo informacij, večina bralcev pa meni, da bi morali biti vez med časopisom in podjetjem (glede sporočanja aktualnih informacij) direktorji ali sekretarji podjetij.

Uredniški odbor časopisa bodo v naslednjih dveh letih sestavljali:

Ivan Drozdek, M-Sloga
Marija Fajfar, M-Preskrba Tržič
Alenka Por, M-Izbira
Franci Dovč, M-KG Kočevje
Franc Božič, M-Rudar
Nada Rihtar, M-Blagovni center
Franc Zadravec, M-Izbira Pano-nija
Miljeva Čatovič, M-KZ Črnomelj
Matija Trstenjak, M-Ljubljanske mlekarne.

Svet bo skupščini predlagal, da za odgovorno urednico imenuje Vesno Bleiweis.

Svet za obveščanje, uredniški odbor in urednik naj bi postali generator sprememb, sooblikovalci vsebinske in zunanje podobe časopisa, skratka motor, ki bo poganjal obveščanje po hribu navzgor.

Pekarnica na Fužinah

Andrej Dvoršak

Pekarna peče (ne) po petdeset para

V tujini so že davno ugotovili, da so manjše pekarnice donosnejše, še zlasti, če delujejo v sklopu velikih nakupovalnih centrov. Mercator-Pekarna Grosuplje je začela uvajati take majhne pekarnice z majhno zamudo, toda pokazalo se je, da ne še prepozno. Prva pekarnica je začela peči lani v fužinskem potrošniškem centru.

"Pravzaprav smo izgradnjo takšne majhne pekarnice načrtovali že pred štirimi, petimi leti, a dlje od načrtov dolgo časa nismo mogli priti. Danes pa so majhne pekarnice postala naša trajna poslovna usmeritev in če bo vse po sreči, se bosta tisti v Fužinah v kratkem pridružili še dve," pravi Štefan Plankar, direktor Mercator-Pekarne Grosuplje.

Lokal v Fužinah je bil zelo drag, a v Pekarni Grosuplje ugotavljajo, da se bo investicija v kratkem času bogato obrestovala. Prodaja kruha je izredna in ni se še zgodilo, da bi jim ob koncu dneva ostal en sam hlebec. Toliko kot ga spečejo, toliko ga prodajo in še premalo ga je... vedno. Res pa je tudi, da je to eden najboljših kruhov v Ljubljani, ne le po zaslugi dobre italijanske tehnologije, ampak tudi zato, ker so v Fužine poslali štiri svoje najboljše peke.

Anton Vencelj, pekarski mojster, ki vodi pekarnico v Fužinah trdi, da je del skrivnosti v pečeh in drugi opremi. V električnih pečeh, ki jih imajo, lahko pečejo kruh precej podobnega okusa, kot če bi pekli v klasičnih parnih pečeh. Drug del skrivnosti pa je v sami pripravi testa, ki pa jo Vencelj in njegovi tovariši skrbno varjujejo pred pogledi nepoklicanih. "Industrijskim špionom", ki jih je povsod dovolj, doslej še ni uspelo izbrskati receptur in postopkov, tako da grosupeljski in fužinski kruh ostajata to, kar sta - brez konkurence.

"Poudarek ni na količini, temveč na kakovosti. Ta je pri nas na prvem mestu. Če pride stranka in si zaželi, da ji spečemo kruh po njenih željah, bodisi v obliki srca, pletenice ali kakšne živali, naredimo tudi. Naš cilj je, da so naše stranke zadovoljne in da ji postanejo naši izdelki nepogreš-

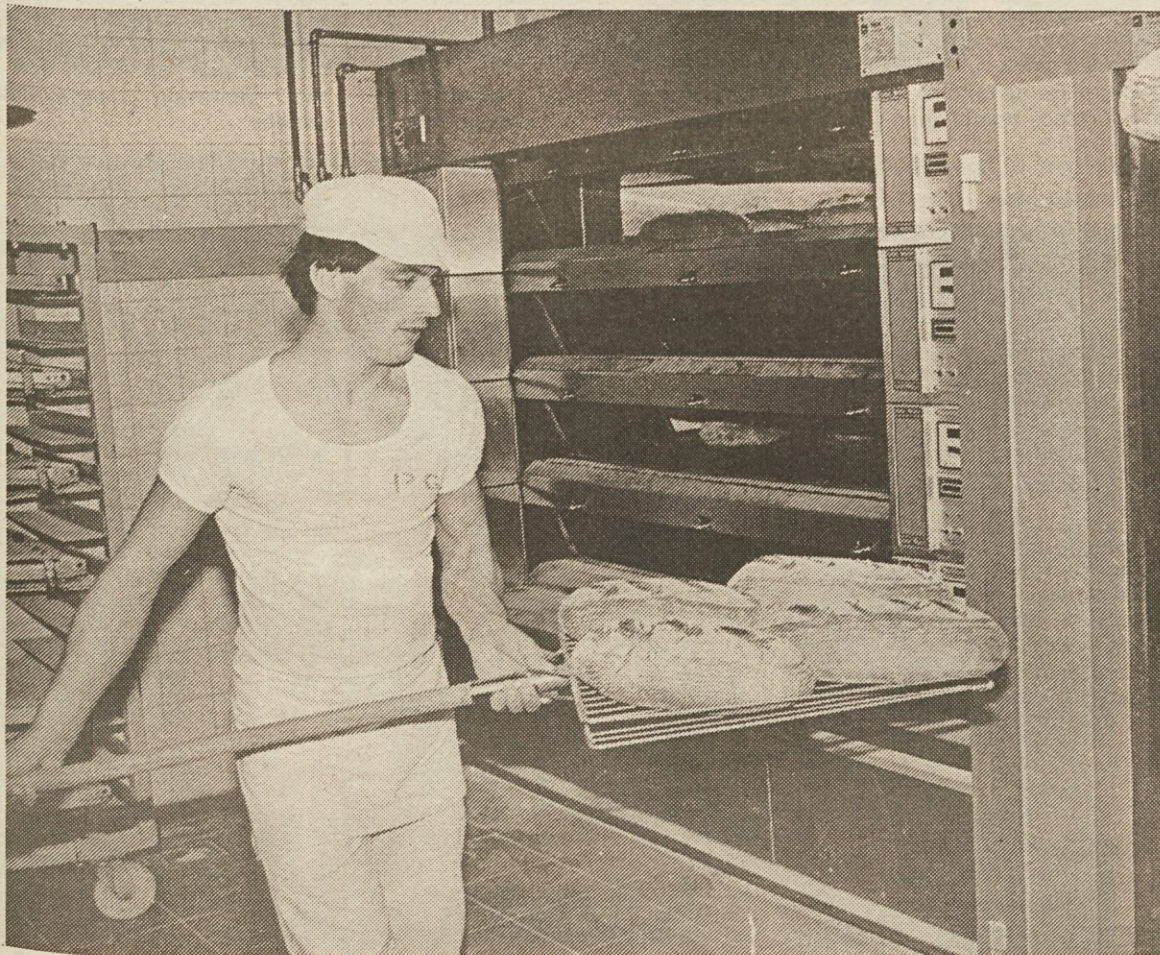
ljivi. Kaže, da smo pri tem uspešni, saj v Fužinah ne kupujejo le Fužinci, ampak hodijo sem po nakupih vsaj občasno iz cele Ljubljane. Tudi zaradi našega kruha," dopolnjuje šefa Vencelja njegov pomočnik Matjaž Okoren.

Vsi peki po vrsti v Fužinah so garači, ki v svojem delu uživajo. Vsak dan morajo biti na delovnem mestu že ob štirih zjutraj, ob sobotah pa ob treh. Kdaj bo konec delovnega dne nikoli ne vedo. Odvisno je od naročil. Običajno končajo okoli enih, se pa tudi zavleče...

Ob sobotah napečejo po 1.400 kilogramov kruha, ostale dneve pol manj. Pet dni v tednu so za peči in mešalnimi stroji. Le nedelje imajo proste.

"Z leti se na to navadiš in se temu prilagodiš. Jasno pa je, da bi vsak imel rad kdaj prosto tudi soboto. A če ne gre, pač ne gre. Samo, da je kruh dober," so mi še dejali peki iz Fužin - štirje izmed najboljših Mercatorjeve grosupeljske Pekarne, kot pravi njihov direktor Štefan Plankar.

Fužinski pek Matjaž Okoren.

Bera 26. letnika

Rosvita Brus

Manj dopisnikov, manj strokovnih mnenj...

...vse pa, pri moji veri, od srca. In to je pri našem časopisu tudi nekaj, česar ne kaže prezreti. Če že statistika kaže, da je bilo vsega manj, z ljubeznijo opravljenega dela niste pogrešali.

Marsikdo jamrarije na račun siromašnosti (tako po vrsti in vsebini člankov) časopisa ni vzel resno. Statistični podatki o časopisni beri 26. letnika časopisa Mercator pa kažejo, da bi bilo treba jokati in ne samo jadikovati.

V letu 1989 je fizično izšlo 11 številki časopisa Mercator, vendar je bila številka junij/julij dvojna, kar pomeni, da je izšlo vseh dvanajst števil. Povprečno je časopis štel 16 strani in pol, vendar različno po mesecih. Povprečno je bilo v vsaki številki objavljenih 25 člankov, različnih po vsebini in novinarskem pristopu. V vsaki številki je bilo objavljenih povprečno 30 fotografij in najmanj dve karikaturi.

Levi delež v številu člankov sta prispevala novinar in urednica, saj sta jih skupaj prispevala več kot 60 odstotkov. V časopisu se je predstavilo 58 avtorjev, vendar le štirje med njimi z več

kot petimi prispevki v celem letu.

V primerjavi z enim letom poprej se je število dopisnikov zmanjšalo za 15, zanimivo pa je, da so se v letu 1989 pojavila nova imena.

V letu 1989 smo v časopisu pisali o 56-tih podjetjih, nekdanjih delovnih in temeljnih organizacijah. Nekatere podjetja so bila obravnavana večkrat, druga samo po enkrat. Obravnavane pa so bile prav vse gospodarske dejavnosti.

Po zvrsteh je bilo objavljenih največ intervjujev s poslovnimi organi podjetij, sledijo komentirana poročila o dogajanjih v organih sozda, strokovni članki in bolj ali manj celovite predstavitev podjetij.

Če odmislimo lastni kritični odnos do vsebine časopisa, je bil časopis Mercator oziroma njegova urednica kljub vsemu v letu 1989 deležen javnega priznanja - Voljčeve nagrade.

Na podlagi prvih rezultatov ankete o odmevnosti našega časopisa med bralci ugotavljamo, da je med njimi precejšnje število tistih, ki bi jih veselilo sodelovati pri časopisu. Ker je anketa anonimna prosimo vse, ki ste to željo izrazili, da nas pokličete ali nam pišete - tel.061 373-047, Bleiweis ali naslov: Poslovni sistem Mercator, Center za obveščanje, Ljubljana, Titova 137. Najlažje se je pogovarjati in dogovarjati osebno, želimo vas spoznati, želimo pa, da tudi vi spoznate nas. Skupaj do boljšega obveščanja, do boljšega časopisa!

Mercator-Emba jezi jezikovne »čistune«

Andrej Dvoršak

BENQUICK namesto BENKA

Mercator-Embi je konec lanskega leta potekla licenca za izdelavo granulativ Benko in zato je morala poiskati novo ime. Objavila je razpis in med številnimi predlogi izbrala ime BENQUICK. Granulati, enaki kot prej, le z novim imenom, se bodo pojavili v trgovinah v začetku aprila, ko bodo pošle zaloge Benka.

BENQUICK je doživel tudi prvo brezplačno "reklamo" v dnevnem časopisu. "Reklamiralo" ga je jezikovno razsodišče, ki mu ime nikakor ni všeč. Z veliko naklonjenosti je objavilo nekaj predlogov, ki so si jih izmislili učenci neke osnovne šole, boja na ljubo svoji učiteljici. Ta imena so: rjava snežinka, rjavko, rjavček, kakavko, kakavček, ciganček in zamorček.

Direktorja Mercator-Embe **Borisa Vaupotiča** smo vprašali, kaj meni o predlaganih slovenskih imenih, ki jih je ponudilo jezikovno razsodišče.

"Ko smo se odločali za ime, smo imeli pred očmi tudi tujega kupca, ne le Slovence. Naše izdelke prodajamo po vsej Jugoslaviji in jih tudi izvažamo. Nesmiselno bi bilo za vsako jezikovno področje iskati drugo ime, še bolj nesmiselno pa vsiljevati takšno, ki bi ga večina težko izgovorila, obenem pa dvomim, da bi Afričani pokazali navdušenje nad "zamorčkom" in Romi nad

"cigančkom", naj se nam ta ime na zdijo še tako blagovženeča.

Gre pa še za eno podrobnost. Granulat Benko smo izdelovali v različnih okusih, od banane do jagode, kakava, maline in bele kave. Torej bi morali za vsak okus iskati novo ime, kar bi zadevo le še dodatno zakompliciralo. Zato smo se odločili za ime BENQUICK, ki se nam je zdelo pravišnje."

Mladen Mladenich, vodja komercialne službe v Embi pa je direktorja dopolnil še z drugimi podatki. Poudaril je, da je Embi konec lanskega leta potekla licenca za izdelavo Benka. Napitek pa se je med potrošniki tako udomačil, da bi bilo nesmiselno prenehati s proizvodnjo le zaradi imena, saj Emba do potankosti obvlada proizvodni postopek. Tudi ne bi bilo pametno čez noč postaviti na police isti izdelek v povsem drugi embalaži. Zato bo za začetek na Benkovo embalažo prilepljeno le novo ime BENQUICK.

Mercator-Emba: Mladen Mladenich in Benko – pardon, BENQUICK!

Kasneje bo spremenjeno tudi vse ostalo.

Letno v Embi izdelajo okoli 1.000 ton granulativ z različnimi okusi. Okrog 60 odstotkov svoje

BENQUICK temnejši, boljši in cenejši

Embin BENQUICK je precej temnejši kot avstrijski Benko. Zakaj, smo vprašali vodjo komercialne Mladena Mladenicha.

"Naš izdelek je temnejši zato, ker uporabljamo boljše vrste kakava, najprimernejšega za tovrstne izdelke. Gre za kakav, uvožen iz Malezije. Strokovno se mu reče malezijski alkaliziran, nemasten kakao v prahu.

Ko smo se sprehodili po ljubljanskih trgovinah smo ugotovili, da je izbira napitkov, podobnih BENQUICK-u precejšnja, je pa BENQUICK najcenejši! Uvoženi podobni izdelek je okoli 30 odstotkov dražji od BENQUICKA, ravno tako pa je dražji tudi podoben Krašev izdelek. Ni čudno, da gre BENQUICK zato bolje v promet.

Med novostmi, ki jih v Embi pripravljajo je nova večja embalaža granulativ. Poslej bodo prodajali plastenke ki bodo vsebovale en kilogram granulativ. V Embi menijo, da bodo tako njihovi izdelki našli še širši krog kupcev, kajti večja plastenka pomeni relativno nižjo ceno, kar pa ob padanju kupne moči ni zanemarljivo!

Mercator-Trgoavto širi prodajno mrežo

Andrej Dvoršak

Tokrat v Pivki

Konec februarja je Mercator-Trgoavto odprl novo trgovino v Pivki. Že dvaintrideseto. Tako uspešno uresničuje svoj program širjenja po vsej Sloveniji. Čeprav je to že četrta trgovina na tem koncu Slovenije, dve sta v bližnji Postojni in ena v Cerknici, v Trgoavtu menijo, da je naložba upravičena in da se bo kmalu povrnila.

Njihov optimizem je ob otvoritvi podprl tudi predstavnik krajevne skupnosti, ki je poudaril, da kar tretjina prebivalstva postojnske občine gravitira na Pivko in da so možnosti za uspeh v tem kraju precejšnje. Kajpak, če bo trgovina prisluhnila potrebam kupcev in imela tak program, kot ga želijo in ga potrebujejo.

Robert Rožaj, direktor malo-prodaje v Trgoavtu je ob tem dejal, da si želijo, da bi trgovina v Pivki postala "druga Cerknica". Mislil je na njihovo trgovino v Cerknici, ki je po prometu med najboljšimi, če že ne najboljše. Ne zaradi tega, ker je v Cerknici, zato, ker ima odličnega poslovođa in dobre prodajalce. Ti so

bistvo vsake trgovine, je tudi poudaril v svojem govoru. Trgoavto zato skrbno spremlja njihovo delo, jim pomaga, a v primeru nedela in neuspehov tudi hitro in ostro ukrepa.

Po otvoritvi smo se o novi pridobitvi pogovarjali tako z Rožajem kot **Brunom Bonaco**, predsednikom delavskega sveta Trgoavta, sicer vodjo komercialne. Povedala sta, da je Trgoavto kupil prostore v Pivki od Nanosa in da je celotna prenova stala le 70.000 dinarjev. Prej je bila v teh prostorih krojačnica. Že ko so te prostore poslovneži iz Trgoavta prvič videli, so se odločili za odkup. So namreč na idealni lokaciji, sredi mesta in na pomemb-

nem križišču med Postojno in Reko ob cesti, po kateri se vedno vali reka vozil. Tudi od turistov, ne le od domačinov, si v Trgoavtu obetajo zaslužek.

Ob otvoritvi je bilo na 112 kvadratnih metrih prodajnih površin okoli 1.700 artiklov, kar je znatno več, kot je običaj. Mesečno naj bi trgovina ustvarila 520.000,00 dinarjev prometa, raje več. Za to bo predvsem odgovoren poslovođa **Denis Iskra**, ki je prišel iz Ilirske Bistrice in ima že kar precej izkušenj v trgovanju. Njegova naloga je zbrati pravo blago in v trgovino pripeljati kupce.

Kot je pokazal promet v prvih dveh dneh poslovanja, so za

uspeh dane vse možnosti, saj so prodali kar za 45.000,00 dinarjev blaga! Največ so kupci povpraševali in tudi kupovali motorna kolesa in električno ročno orodje, nekaj pa jih je seglo tudi po rezervnih delih za avtomobile.

Rožaj nam je ob koncu povedal, da namerava Trgoavto letos odpreti še dve trgovini - v Novem mestu in Mariboru. V Mariboru že drugo, čeprav se prva še ubada z otroškimi boleznimi, predvsem kadrovskimi. Zamenjali so poslovođa in njegovega namestnika, ker pač nista dosegala pričakovanih rezultatov. V Trgoavtu imajo nadpovprečne osebnostne dohodke, od svojih ljudi pa tudi zahtevajo nadpovprečen uspeh.

Še golaž ne bo smel biti rdeč

So me oni dan kandidati - volilni prvaki strašno razburili. Vsi se repenčijo s programi, podkandidati, konfederacijo, vojsko, tajno policijo, z demokracijo, s svojim in tujim arestom, tujimi in lastnimi žrtvami, da jim Bog pomaga. Pred vsakim kandidatom je zapisan dr., ali vsaj zaslužni umetnik, ali da ta in ta postavlja neprijetna vprašanja v institucijah sistema, karkoli, kar se da v tej predvolilni godlji iztržiti v obliki glasov volilcev. Eden ga žvižga z afno, gosmi in Pepco, drugi sedi na sredi ceste in protestira, tretji nedeljsko spravljivo "mašuje" na Šmarni gori, četrti hoče ostati družinsko kredibilen, peti pripoveduje basni, ena obljublja družinsko ministvo, spet drugi osvoboditev pedrov. Eni bi zaprli vse fabrike in zahtevali vse v zelenem, drugi v svetlozelenem ali modrem, sivem in kaj jaz vem v kakšnih barvah še. Edino rdeče se vsi izogibajo. Tisti, ki bo "častil" volilni golaž bo moral temeljito poskrbeti, da paprika ne bo rdeča.

In, ko sem jih takole poslušala in gledala, se mi je v silnem razburjenju posvetilo. Volilni golaž bo sinjemodre barve, vsa modrina obetanih nebes bo ujeta vanj. In nad njim se bo kadil mavrični lok opozicije, dišal bo slovenskih nageljnovih žbicah in da se ne bo prismočil ga bo grela topla krščanska ljubezen in mešala Ančka.

Na noben golaž ne boš šla, Jerica!

fr. Jerica Hudorovac
(fizička radnica)

Trgovina v Pivki.

V Zalogu ni več mrtve sezone

Andrej Dvoršak

Pršuti iz hladilnice

Hladilnica v Zalogu Mercator-Mednarodne trgovine je v zadnjem času vse bolj aktivna. Niso zadovoljni le s storitvenim hlajenjem in zamrzovanjem, ampak iščejo nove programe, s katerimi se uspešno vključujejo na tržišče. Začetek je bil z linijo za suho sadje, ki so ji sledile še druge inovacije. Lani poizkusno staranje pršutov, sredi največje poletne vročine...

»Z Mesno industrijo Zalog (Emona op.p.) smo se dogovorili, da za njih predelamo določeno število pršutov. naša naloga je bila, da jih sušimo in zorimo v poletnih mesecih,« nam je povedal tehnolog **Rado Tihelj**. Ko je govoril o novi tehnologiji sušenja in zorenja pršutov, je izgledalo, kot da pripoveduje o rečeh, ki so same po sebi umevne. Tehnologija, ki jo je opisoval, je pri nas še ne dovolj znana novost.

Pod zelo strogim nadzorom v posebnih komorah sušijo prašičja stegna. To, kar naj bi naredil v zimskih mesecih zdrav kraški zrak, skušajo sedaj narediti v naši hladilnici. Štiri mesece so vise-

la stegna pri njih, od junija do oktobra. Temperatura v komorah se je gibala med desetimi in dvajsetimi stopinjami, relativna vlažnost je bila 80-odstotna, skrbeli pa so tudi za ustrezno kroženje zraka.

Za poizkus so v komoro obesili 2.400 stegen - 18 ton! Tako tehnolog **Tihelj**, kot direktor hladilnice **Anton Grilj**, sta bila trdno prepričana, da poizkus ne more spodleteti in da ni bojazni, da bi na koncu namesto okusnih pršutov iz hladilnice vozili pokvarjeno in smrdeče meso.

Rezultati so njun optimizem potrdili. Pršuti so bili organoleptično neoporečni, dobrega oku-

sa in ko so jih v naslednjih mesecih do konca "dozoreli" še v kraških pršutarnah, jih menda skrajša ni bilo moč ločiti od tistih, ki so zoreli na Krasu.

"V Zalogu bi lahko v poletnih mesecih opravili prvo fazo zorenja pršutov. Prednost tega postopka je v tem, da bi lahko njihovo proizvodnjo podaljšali preko celega leta in v poletnih mesecih izkoristili proste zmogljivosti hladilnice ter na ta način dvignili tudi njeno rentabilnost poslovanja," pravi Grilj.

Pomembna prednost tega načina predelave pršutov je, da pršuti v času zorenja niso pod vplivom zunanje atmosfere. Od muh, ki jim gre pršut zelo v nos, do raznih plesni. Zato se zmanjša tudi kalo do katerega prihaja pri zorenju v naravnih pogojih. Ekonomski učinek novega načina zorenja pršutov je večji tudi zato, ker se zorilna doba skrajša

za okoli četrtno, kar spet pomeni manj vezanega denarja v obratnih sredstvih. V končni fazi je tako okoli 30 odstotkov prihranka, kar v tržnem gospodarstvu ne bo zanemarljivo. Cenejši, a enako okusen pršut bo šel hitreje in bolje v denar...

Ko sta Grilj in Tihelj naštevata prednosti, sta omenila, da je s tem načinom možno prilagajanje količinske proizvodnje zahtevam tržišča, kar ima tudi svoje prednosti. Kar nista mogla naštetati vseh v eni sapi...

"Da mesne industrije v Mercatorju za novost še niso izvedele, smo krivi sami, saj novega načina proizvodnje nismo obešali na veliki zvon, dokler je nismo povsem obvladali. Pa tudi naše zmogljivosti so omejene. Mimogrede, tudi salame smo že sušili v naših komorah. Tudi te za Emono..."

Sicer pa v hladilnici v Zalogu

še naprej izpopolnjujejo linijo za sušenje sadja - sadni grižljaj, ki ga po njihovi tehnologiji pripravlja Sadjje zelenjava. Precej suhega sadja, okoli 20 ton (to je 200 ton svežega sadja, op.p.) pa so izvozili v ZR Nemčijo, kjer iz njega izdelujejo sadne bombone oblite s čokolado.

Vse večje je v zadnjem času povpraševanje tudi po zamrznjenem sadju, višnjah in slivah, ki jim pred zamrzovanjem odstranijo peške. Po njih veliko povprašuje konditorska industrija Zahodne Evrope, v zadnjem času pa tudi naš Mercator-Konditor.

Zaloška hladilnica se ukvarja tudi z bananami. "Smo edina hladilnica v Sloveniji, ki ima na zalogi stalno kakšnih 400 ton banan. Zanje smo razvili posebno tehnologijo, tako da ravno prav dozorene pridejo na tržišče," nam je še dejal Tihelj. A to je že druga zgodba.

Rado Tihelj — sadni grižljaj je treba znati pripraviti, pa tudi pršute...

Banane so posebnost zaloške hladilnice.

Nasmejan kolektiv obnovljene trgovine na Otočcu — Dušanka, Nežka, Olga in Britiga.

Tudi prijaznost je treba vnovčiti

Ljuba Sukovič

Da nam ne uide še zadnji vlak

Mercator-Standard iz Novega mesta ima trgovsko mrežo razpreno od Šentjerneja do Gorjancev, od Novega mesta do Suhe krajine. Za vso pa je značilno, da je potrebna obnove in prenove, ponekod tudi razširitve in posodobitve.

Za to niti ni naključje, da so sredi letošnjega marca odprli obnovljeno in razširjeno prodajalno na Otočcu, ki je že zaradi svoje turistične dejavnosti nujno potreboval sodobno samopostrežno trgovino.

Mercator-Standard in krajevna skupnost Otočec sta se že kar nekaj časa pogajala o nujno potrebni večji trgovini za oskrbo Otočca in okolice.

Trgovina je v najetih prostorih in takoj, ko se je izselila pošta, je

Mercator-Standard začel s pripravljalnimi deli, tako da je bila trgovina v enem mesecu nared. Gradbena in druga dela so opravili delavci in kooperanti Obrtne zadruge Hrast iz Novega mesta in Mizarstvo Vrhovšek iz Otočca. Obstoječa trgovina je povečana za 20 kvadratnih metrov in 60 kv. metrov skladišč. Celotna vrednost opravljenih del in opreme je približno 420.000,00 dinarjev. Sredstva je Mercator-Standard v celoti zagotovil sam.

Z adaptacijo stare in dotrajane ter premajhne klasične trgovine

je Otočec kot osrednji dolenski turistični center dobil sodobno samopostrežno, v kateri bo večja izbira blaga, hitrejša in solidnejša postrežba.

Poslovodkinja **Nežka Obrč** skupaj s tremi prodajalkami zagotavlja, da bo raven storitev v trgovini visoka, saj se zavedajo, da morajo pokazati vse svoje sposobnosti, prijaznost in ustrežljivost, skratka vse, kar sodi v pravičen odnos do kupcev. Le tako se da vzdržati konkurenčnost, zagotoviti stalno velikost fizičnega prometa. Tudi to, ko naj bi se prodajala kakovost in ne le količina, se bo poznalo v plačilnih kuvertah.

Nova Droga blagovna znamka

Mile Bitenc

MAESTRO

Zdaj že vemo, za kaj gre; televizija nam je postregla z odličnimi reklamnimi filmi, radio je predvajal posrečene reklame, srečali smo jih v časopisih, revijah. MAESTRO je že v trgovinah in tudi pri nas doma na policah za začimbe.

Pomembno je, da ima zaokrožena skupina izdelkov svojo blagovno znamko. Potrošniki tako izdelke lažje razpoznajo, blagovna znamka je zagotovilo kakovosti.

MAESTRO je ime velike družine začimb, kečapov, omak in hrena. Drugače povedano to pomeni 40 različnih kozarčkov začimb (6 od teh so mešanice začimb), ostalo pa so začimbe v vrečkah. Droga je pripravila tudi poseben program začimb za gostinstvo in družbeno prehrano v 900 ml plastenkah. Ta program obsega 15 najpogostejše uporabljanih začimb.

Druga, številčno sicer manjša, a vseeno zelo pomembna skupi-

na izdelkov v programu Maestro so kečapi, omake in hren - skupaj 8 izdelkov. Tako Maestro pomeni 87 Droginih izdelkov, kar pa še ne pomeni končnega števila. Maestru bodo še kaj dodali, če bo potrebno pa tudi odvzeli.

Zaščitni znak Maestra je kuhar - dirigent, ki se pojavlja na vseh izdelkih. Vse etikete so na novo oblikovane, nova pa je tudi steklena embalaža za kečape, omake in hren. Novi in drugačni so pokrovčki, vrečke začimb, transportni kartoni in transportne etikete.

Droga je pripravila pri začimbah v vrečki še eno prijetno novost. Na vrečki je manjše okence iz prozorne folije. Tako je začim-

ba vidna tudi v zaprti vrečki. V ponudbo je Droga vključila tudi posebno poličko z 12 začimbami.

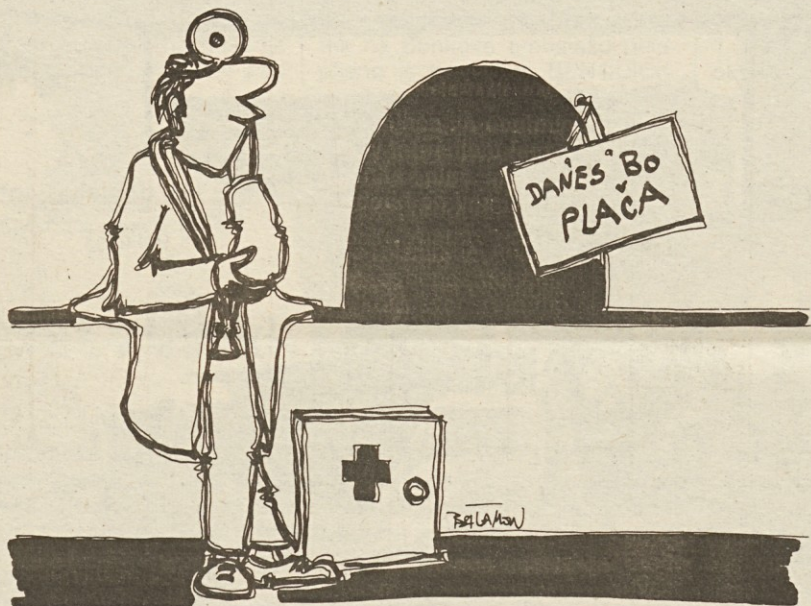
Maestro gre torej na pot in za boljšo predstavitev in prodajo bomo razen reklamnih posterjev in posterjev z nasveti za uporabo začimb v nekatere večje trgovine namestili tudi lične prodajne police, na katerih bodo zbrane vse začimbe Maestro, ki sestavljajo to simfonijo dobrih okusov.

Bravo Maestro

simfonija dobrih ukusa

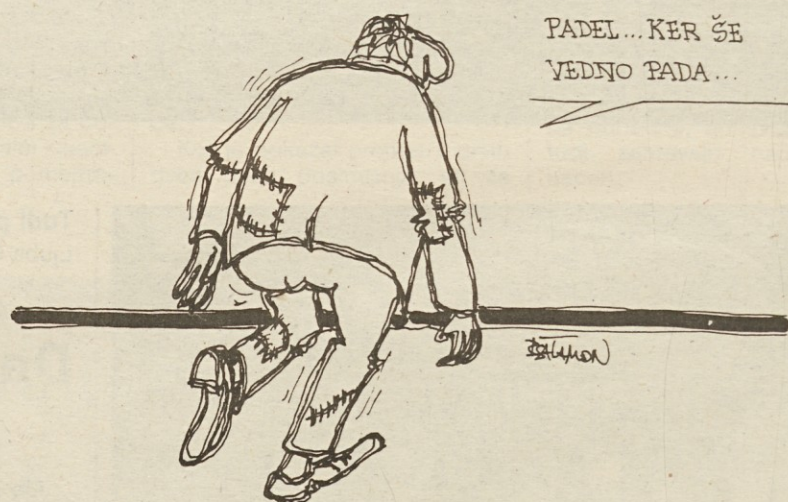
DROGA PORTOROŽ

— Super! In kaj bodo dobivali?
— Še ne vemo. Ali stekleničko baldrijana ali škatlico Apaurina...

— Prej ni bilo nobene stranke, mi pa smo jih imeli. Sedaj je cel kup strank, mi pa ne prodamo nič. Kakšne stranke so to...

Pred bančnim okencem

Na okencu piše: odmor za malico. Mož, ki se mu mudi, zagotavlja, da bo uradnici povedal vic o psu in materi, če preloži malico za nekaj sekund. Uradnica malico preloži, mož odhaja. "Kaj pa vic?" "Aja, jebo obrambni, pas mater", se sliši med vrati.

Krava in polž

Polž se je poročil s kravo in na poročnem potovanju je svojo ženo zalotil z bikom. Potočil je dve solzi in ji dejal: "Saj sem vedel, samo zaradi hiše si me vzela."

Muha in mravlji

Mravlji drvita s kawaskijem. Na ovinku ju vrže ven. Prva mravlja: "Tine, kako si vozil, da naju je vrglo ven?" Tine: "Kaj bi pa storil ti, če bi ti na ovinku padla muha v oko?"

Nagradna križanka Droga

REŠEVALCI KRIŽANKE - OPRAVIČUJEMO SE VAM ZA V PREJŠNJI ŠTEVILKI ČASOPISA OBJAVLJENO NEREŠLJIVO KRIŽANKO. Nagrad ne bomo razdelili. Srdito in povsem upravičeno ste nas ozmerjali za križanko, sestavljeno v nasprotju s pravili enigmatike. Upamo, da vas bo DROGA pomirila s petimi nagradami. Rešitev njene križanke pošljite do 20. aprila 1990 na naslov: Poslovni sistem Mercator, Center za obveščanje, Ljubljana, Titova 137.

Nagradna križanka Droga

SESTAVIL: SIMON BIZJAK	POKROVITELJ DANAŠNJE KRIŽANKE	GROZDJE, KI ZGODAJ DOZORI	GLINENA PIŠČALKA	DELAVEC, KI BETONIRA	IDA KRAVANJA (RINA)	BEOGRajsKA IGRALKA (EVA)		LASTNOST ELEMENTA DA IMA VEČ FIZ. RAZ. OBLIK	AVT. OZNAKA LIBANONA	WITER TEK	POBUDNICA	SISTEMATIČNO VREJEN SEZNAM IMEN KAKE STROKE	GL. MESTO DEŽELE SCHLESWIG- HOLSTEIN	IME IGRALKE NIELSEN
DELCI ZDROBLJENE SNOVI							PREBIVALKA SARDINIJE							
VEŠOLJSKO PLOVILO							DRŽAVA V ZDA Z GL. MESTOM SPRINGFIELD							
STGR. KIPAR							AVT. OZNAKA MOSTARJA IT. POTNIŠKA LET. DRUŽBA		UMRLJ NOG. FUNKCIONAR (JULES) KEM. ZNAK ZA ERBIJ					
KOLESARSKA DIRKA PO ITALIJI					ARABSKI ŽREBEC	IZPUŠČAJI NA USTNI SLUZNICI				TESEN PROSTOR, CELICA NAPAD, NAVAL				
MESTO V ZAHODNI ROMUNIJI						FR. BAROČNI SLIKAR (CLAUDE)							KEM. EL. (VRSTNO ŠTEVILO 34)	CHATEAU BR. ROMAN
	FR.-ŠVIC. PISATELJ (CLAUDE)					INOŠLAV ZAVITEK			PRISTOJBINA					
		POVRŠINSKA MERA			ZAZNAVA S TIPOM				ŠPORTNIK, KI GOJI ATLETIKO					
	ČLAN AKADEMIJE	DROGINA ZAČIMBA	KUŽNE SNOVI ZA BAKT. PREISKAVO	ANDREJ INKRET	IND. PLEME V SREDNJI AMERIKI				AVSTRALSKI MEDVEDEK VREČAR					
NEKDANJA ŠVEDSKA POP SKUPINA					SL. PESNIK (JOŽE) NASIČEN OBLJIKOVODIK				ZADRUGA V CARSKI RUSIJI					
KIP ŽENSKE KI PODPIRA STAVBNE ELEMENTE									DESNI PRITOK VOLGE	ROPARSKA ŽIVAL IME NOV. KOŠIRJEVE				
BOJOVI V GERMANSLI M. TOLOGIJI				BIVŠI VRATAR BRAZILSKE NOGOMETNE REPREZENT.				IME IGRALCA SHARIFA DELAVEC, KI OBREZUJE					DROGIN IZDELEK	VRSTA TRIZLOŽNE STOPICE
ZA POLTON ZVIŠANI D				KOŠARKARSKI KLUB LJUDSKA PRUTRDLNICA			NAJVIŠJI SLAP V JUG. PREVRAT, PUČ				JAPONSKA NABIRALKA BISEKOV 2. SOGLASNIK IN 3. VOKAL			
BIBLIJSK. PREROK					SL. KEGLJAČ (BORIS) KEM. ZNAK ZA ARGON							AVT. OZNAKA ANCONA IND. MESTOV NOVI MEXIKI V ZDA		
AVT. OZNAKA MILANA			REKA V SV. SIBIRIJI SLAVONSKA POŽEGA						IT. SKLADAT. (FRANCESCO) VRSTA SOČVETJA					
NEZNANKA V MATEMATIKI				DROGINA ZAČIMBA	NASLOVNA JUNAKINJA ROMANA J. VIRKA SL. SOCIOLOG (EDENKO)						KRAJ PRI ČRNEM KALU ODROSLANEC			
SRBSKI PISATELJ (MOMO)					Ž. IME SODOBNI HEB. SLIKAR IN GRAFIK (VAN)					SEVERNOIT. KNEŽJA RODOVINA				
	VKLJUČITEV PRIJETNI VONJI	OBOROŽENA TATVINA DROGINA ZAČIMBA					GEOMETRIJ. POJEM			RDEČI PLANET IT. IME REKE PAD				
VEŠIK JELEN S. AMERIKE							ZAPOREDNI ČRKI			VOZNIK LETALA				
MAJHEN KROG							AVT. OZNAKA SARAJEVA		NADLEŽNA ŽUŽELKA IT. ERUDIT. (UMBERTO)				VRV, OŽE	GOSPODARICA MORJA V NORD. MITOLOGIJI
MESTO V BIH, SEV. OD TUZLE							BIKOBOJSKI VZKLIK OSVOBODILNA FRONTA			RIMSKI BOG LJUBEZNI				
ZNAMENJE, KI NEKAJ NAPOVEDUJE OBET					GONIČ DIVJADI					CVETICA				
PRIPRAVA ZA PISANJE					JANEZ FLORJANČIČ			KEM. ZNAK ZA KOBALT			DESNI PRITOK VISLE			

Mercator-Mlekarna Kranj

Andrej Dvoršak

Solastništvo v kranjski Mlekarni

Ko bo izšla ta številka Mercatorja, bo nekdanji KŽKG-jev toz Mlekarna že novo podjetje Mercator-Mlekarna Kranj. Njegovih stodvajset delavcev bo spremembo sprejelo na skupščini, ki bo zadnje dni marca. Reorganizacija je zadnje mesece še dodatno zaposlovala Mira Križnarja, ki je po upokojitvi direktorice Milje Pavlin prevzel v roke direktorsko krmilo.

"Postali bomo podjetje z mešano lastnino, kajti zadruga in kmetje zahtevajo svoj delež pri upravljanju mlekarnice. Naša mlekarna pa bo tudi med prvimi objekti, ki bodo "denacionalizirani" in bo spremenil lastnika. No, mi smo z lastništvom neobremenjeni. Za nas je pomembno, da proizvodnja dobro teče, da se prodaja odvija v okvirih, ki smo jih začrtali in da imamo dobre medsebojne odnose," je poudaril Križman, ki meni, da bo prehod lastništva dolgotrajnejši postopek in se tudi zaradi tega z njim ne izplača obremenjevati.

Povsem pa razume kmete, da želijo postati solastniki mlekarnice. Letno mlekarna odkupi okoli trideset milijonov litrov mleka. **Kar 42 odstotkov ga dobavi le 70 proizvajalcev, med njimi tudi pet družbenih posestev. Vsi ostali med temi sedemdesetimi letno oddajo vsak preko petdeset tisoč litrov.** Ni čudno, da jih še kako zanima, kaj se dogaja v mlekarni in kako gre v promet njihovo mleko, od katerega so popolnoma odvisni.

Ko se je kranjska Mlekarna odločila za članstvo v Poslovnem sistemu Mercator, je bila deležna številnih kritik: zakaj v Mercator, zakaj dodatni stroški, zakaj ne samostojno po lastni poti? Na vsa ta vprašanja imajo v Mlekarni Kranj tehtne odgovore. Prepričani so, da jim bo poslovni sistem nudil dovolj pomoči in podpore pri reševanju njihovih težav. Predvsem vidijo svoje mesto v Mercatorju preko trgovskih polic. Široka trgovska mreža v poslovnem sistemu jim omogoča lažji plasma proizvodnje in prodajo in na koncu tudi večjo varnost kmetov - proizvajalcev mleka. Za delavce mlekarnice je bila vključitev v Mercator povsem upravičena poslovna odločitev!

Prodor na večino Mercatorjevih prodajnih mest kranjski Mle-

karni zagotavlja predvsem njen proizvodni program. Je namreč največja slovenska mlekarna, specializirana za proizvodnjo sirov. V osmih urah lahko v sire predela kar 65.000 litrov mleka. Njeni siri, gauda, jošt, tilzit in drugi sodijo v višje kakovostne razrede in kupci so jih radi kupovali. So jih, kajti danes raje segajo po cenejših, uvoženih.

Na vprašanje, zakaj nekoliko ne pocenijo sirov in si tako spet pridobijo kupce in s tem možnosti za povečano proizvodnjo, Križnar odgovarja, da za kaj takega nimajo veliko možnosti. Vezani so na odkupne cene mleka, ki narekujejo tudi njihove proizvodne cene. Notranje rezerve pa so že skoraj vse izkoristili.

Ker imajo izpad pri prodaji sirov, si pomagajo s prodajo mleka iz tako imenovanega konzumnega programa. Pri tem tesno sodelujejo z ostalimi slovenskimi mlekarnami. Kaže, da tako sodelovanje prija vsem. Naš sogovornik zatrjuje, da je osebno bolj vesel, če v vitrini zagleda podobno mleko treh različnih proizvajalcev, kot le tisto, ki ga ponuja njegova mlekarna. Isto velja za jogurte, smetano, sir...

"Konkurenca je zdrava. Več nas je prisotnih na policah, večjo možnost izbire ima kupec, za vsakega od nas pa je to spodbuda, da se bolj trudimo in tako vsi skupaj dvigamo kakovost naših izdelkov ter uvajamo nove," pojasnjuje Miro Križnar.

Med novostmi, ki bodo te dni zapustile proizvodne trakove kranjske Mlekarnice sodi tudi vaniljev desert, kot mu pravijo. Gre za jogurt z vanilijevim okusom. Kako ga bo sprejelo tržišče, bomo še videli. Si pa Kranjčani prizadevajo, da bi njihovi izdelki osvojili vso Slovenijo. To delajo zelo načrtno in uspešno. Prodri so v Ljubljano, Maribor in Postojno. Sedaj osvajajo Obalo, kaj bo sledilo njej še skrivajo, a ustavili se ne bodo več. Širši trg bodo imeli, lažje bodo uresničili razvojne načrte, ki niti niso tako majhni.

V zadnjih letih so končali večja vlaganja v energetiko in infrastrukturo mlekarnice, zlasti v hladilno tehniko. Sedaj začnejo z naložbami v sirarno. Urediti nameravajo oddelek za konfekcioniranje sirov, nato pa še obrat za predelavo sirotke. Tega bodo gradili v več fazah. Upajo, da jim bo pri tem izdatno pomagal celotni Mercator, kajti sami investicije, pa čeprav se bodo povezali z mlekarnami v Škofji Loki, Bohinju in Ljubljani, ne bodo zmogli. Ta investicija je ključnega pomena za ekologijo in za dokončno rešitev vprašanja predelave sirotke, ki zaenkrat še ni rešeno.

iz kranjske mlekarnice.

Časopis poslovnega sistema Mercator

Časopis poslovnega sistema Mercator, d.d., Ljubljana, Titova 137. Izdaja Center za obveščanje PSM. ● Uredništvo: Titova 137, 61113 Ljubljana. ☎ 373-047. ● Ureja uredniški odbor: Kristina Antolič, Marko Glažar, Jože Kirm, Suzana Modrijan, Sergej Paternost, Alenka Por, Marjeta Potočnik, Ljuba Sukovič in Miro Vaupotič. ● Glavna in odgovorna urednica: Vesna Bleiweis. ● Novinar: Andrej Dvoršak, tudi avtor vseh nepodpisanih fotografij. ● Tehnični urednik: Matjaž Marinček. ● Tiska ČGP Delo. ● Glasilo prejemajo delavci, združeni kmetje, učenci in upokojeanci PSM. ● Izhaja zadnje sredo v mesecu. Naklada 19.000 izvodov. Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.